Nr. 67. NALEŻYTOŚĆ POCZTOWA OPŁACONA RYCZAŁTEM. Kraków, Poniedziałek 21 Marca 1921. Rok XL.

NOWA REFORMA

„Nowa Reforma" wychodzi codziennie rano.

Prenumerata wynosi:

	rocznie	półrocznie	kwartalnie	miesięcznie
W miejscu	1200 Mk — f.	600 Mk — f.	300 Mk — f.	100 Mk — f.
z odnoszeniem do domu	1320 „ — „	660 „ — „	330 „ — „	110 „ — „
W Polsce:				
z przesyłką pocztową	1380 „ — „	690 „ — „	345 „ — „	115 „ — „
W innych państwach .	1920 „ — „	960 „ — „	480 „ — „	160 „ — „

Prenumeratę i ogłoszenia (inseraty) uprasza się nadsyłać wprost do **Administracyi „N. Reformy"** w Krakowie.

Redakcya: ul. Jagiellońska 10. Administracya: ul. św. Anny 3. Telefon Redakcyi 41. Administracyi 241. Dla rozmów **zamiejscowych 1572.**

Nr rach. pocz. Kasy oszczędności 140.956.

Rękopisów nadsyłanych Redakcya nie zwraca.

We Lwowie sprzedaż numerów po 5 Mp.; w Biurze dzienników **S. Sokołowskiego,** ulica Trzeciego Maja l. 5 i w **Biurze Plohna,** ulica Karola Ludwika 9.

Cena numeru 5 Mp.

Prenumeratę przyjmują:

Zamiejscową: Administracya „Nowej Reformy" i wszystkie urzędy pocztowe; **miejscową:** Administracya „Nowej Reformy". — Biuro dzienników „Ruch" (dawniej J. Bojesa i A. Salomonowej), ul. Szczepańska 9; — Biuro dzienników Maryana Eopozyr ul. Jagiellońska l. 7;

Zamiejscową prenumeratę i ogłoszenia (inseraty) przyjmują: **We Lwowie** Biura dzienników: A. Buchstab, ul. Karola Ludwika 21; S. Sokołowski, ul. Trzeciego Maja 5. **W Jarosławiu** J. Soosyńska. — **W Tarnowie** M. Rosbach. — **W Wiedniu** Herman Goldschmied (sprzedaż oddzielnych numerów), I. Wollzeile 6. — M. Dukes Nachfolgend Haasenstein & Vogler (także w Hamburgu, Frankfurcie n. M., Berlinie, Lipsku, Bazylei i Wrocławiu. — R. Mosse. (także w Warszawie, Berlinie, Hamburgu, Monachium i Norymberdze). — H. Schalek, Wollzeile).

Ogłoszenia (inseraty) przyjmuje Administracya „Nowej Reformy" za opłatą od miejsca wiersza nonparelowego za raz Mk 10·—. Do numeru niedzielnego i świątecznego oraz za układ tabelaryczny, cyfrowy, skomplikowany o 50 procent drożej. — **Nadesłane** po Mk 15·— od wiersza nonparelowego. — **Głosy publiczne** po Mk 30·— od wiersza. — **Załączniki** do „N. Reformy" (prospekty, cyrkularze, ogłoszenia i t. p.) przyjmuje się za cenę 10 Mk od 100 egz. dla zamiejsc., a 6 Mk od 100 egz. dla miejscowych prenumeratorów

W dzień plebiscytu.

Kraków, 20 marca.

Z pełną ufnością, że ludność polska na Górnym Śląsku oświadczy się za swoją macierzą, oczekuje Polska wyniku dzisiejszego plebiscytu. Jeżeli ta ludność nie utonęła w ciągu wieków w germańskim odmęcie, jeżeli z bohaterską odpornością stawiała czoło brutalnym, pruskim zakusom wynarodowienia, — toż dzisiaj, gdy do samodzielnego bytu powołana Polska, staje przed ludem śląskim i wyciąga ku niemu ramiona: czyżby ten lud zawahał się jeszcze w wyborze między pruskim żołdakiem a swoją macierzą? Tego ani chwili przypuszczać nie możemy. Idzie tylko o to, aby ten lud nasz Piastowski nie padł ofiarą teroru i podstępu niemieckiego, aby zdobył się jeszcze i na ten bohaterski wysiłek i hart ducha, jakich ta historyczna chwila od niego wymaga.

Po przełomach i ciężkich nawiedzeniach, których nie szczędziły losy odrodzonej i do nowego życia powołanej Polsce, staje ona przed ludem śląskim skonsolidowana, z demokratyczną, prawdziwie ludową konstytucją, z nakreślonemi w Rydze granicami: Polska, mająca wszelkie warunki państwa niezależnego i potężnego, z niezwykłym zasobem sił do odbudowy nadwerężonych przez długoletnią niewolę i okropną wojnę zrębów ekonomicznych. Kończą się dla Rzeczypospolitej czasy ciężkiego nawiedzenia: n a s t a j e e r a p o k o j u i p r a c y nad ustaleniem własnego dobrobytu. Miljonowe rzesze ludu polskiego powołuje do niej konstytucja Rzeczypospolitej, dając mu, w zamian za tę pracę, pełnię praw obywatelskich.

Przedstawiciel najsilniejszej partji robotniczej, członek P. P. S., pos. Niedziałkowski, oświadczył w Sejmie imieniem swojego stronnictwa w czasie końcowych rozpraw nad konstytucją: »Wchodzimy w tym momencie do rodziny p a ń s t w d e m o k r a t y c z n y c h, uzyskaliśmy bowiem szereg praw, o które p r o l e t a r j a t i n n y c h k r a j ó w w a l c z y ł n i e r a z k r w a w o p r z e z l a t d z i e s i ą t k i. Polska posiada obecnie jedno z n a j d e m o k r a t y c z n i e j s z y c h w Europie praw wyborczych. Odpowiedzialność parlamentarnych ministrów została przeprowadzona w całej pełni. Pracę uznano za podstawę bogactwa narodowego, ustanowiono w o l n o ś ć p o l i t y c z n ą i r ó w n o u p r a w n i e n i e w s z y s t k i c h, bez różnicy narodowości i wyznania«.

Do zastawionego temi prawami konstytucyjnemi stołu, zaprasza dzisiaj Rzeczpospolita lud śląski. I wyciąga swoje ramiona nie po skarby jego kraju, nie po jego kopaliny i produkcję przemysłu, l e c z p o n i e g o s a m e g o. Polska bowiem czyni lud górnośląski g o s p o d a r z e m i s z a f a r z e m w j e g o w ł a s n y m, r o d z i n n y m k r a j u: Polska daje Śląskowi s z e r o k i s a m o r z ą d, który czyni lud śląski włodarzem w jego własnym, krwią i potem jego pracy zroszonym kraju. Polska spełnia swój obowiązek, zaciągnięty wobec dziejów, spłaca dług swój wobec ludu śląskiego, otwierając przed nim podwoje do jego macierzystego domu. I z upragnieniem oczekuje chwili, kiedy na bramie triumfalnego powrotu tego ludu do Polski, wypisać będzie mogła słowo: »Witajcie!«.

Mamy niepłonną nadzieję, że tę radosną chwilę zgotuje nam dzień dzisiejszy i że lud górnośląski, po wiekowej rozłące, znajdzie się znowu wśród rodziny swojego własnego narodu, w jego własnem państwie, aby dzielić z nim nadal, już bez przerwy, koleje, da Bóg, lepszych losów najbliższej i najdalszej przyszłości.

Terror Niemców.

Dziedzice, 20 marca. (PAT). Dnia 16 marca około godziny 5 rano 15 Niemców policjantów otoczyło dom Polaka **Greli w celu dokonania u niego rewizji.** Gdy Grela wyszedł na podwórze, **jeden z policjantów uderzył go kolbą karabinu w głowę i ciężko go ranił.** Grela cofnął się do domu, zamykając za sobą drzwi. Policjanci zaczęli wówczas **strzelać i zranili ciężko żonę Greli.** Następnie napastnicy zniknęli. Na podwórzu znaleziono ostre naboje włoskie i kilka wystrzelonych łusek włoskich, pozostawionych przez napastników. Kontrolor koalicyjny przeprowadza **śledztwo w tej sprawie.**

Przychod, 20 marca (PAT). Dnia 14 marca został członek komitetu parytetycznego w Przychodzie, Jan Lasson, w drodze do domu napadnięty przez emigranta i dotkliwie pobity. **Z trudem udało się napadniętemu wyrwać się z rąk napastników.**

Odmęt, 20 marca (PAT). W czasie rewizji u jednego z miejscowych Heimatstrajerów znaleziono **dwa brauningi, amunicję i pałki gumowe.**

Bytom, 20 marca (PAT). W piątek dnia 18 marca skonfiskowano w mieszkaniu Józefa Fischera w Bytomiu dwie paczki, zawierające **po dwa rewolwery wojskowe i po 180 naboi.** U Fischera znaleziono broń już po raz wtóry.

Bytom, 20 marca (PAT). W mieszkaniu niejakiego Stygara skonfiskowano jeden browning, jeden rewolwer wojskowy, 5 rewolwerów zwykłych oraz większą ilość amunicji.

Bytom, 20 marca (PAT). W powiecie katowickim stwierdzono, że wraz z emigrantami przyjeżdżają **uzbrojeni żołnierze niemieccy. — Otrzymują oni prywatne kwatery.** Broń przywożą ze sobą **również urzędnicy pocztowi i kolejowi,** którzy jako emigranci przybywają na Górny Śląsk. Łączność między żołnierzami utrzymują **uczniowie gimnazjalni,** którzy w tym celu otrzymują rowery.

Kamień, 20 marca (PAT). Dnia 16 marca o godz. 11½ wieczorem **zabity został przez niemieckiego urzędnika policji plebiscytowej Karol Pawełczyk,** który był przewodniczącym centralnego związku polskiego w Kamieniu.

Mikulczyce, 20 marca (PAT). W czwartek dnia 17 marca wieczorem został tu napadnięty **jeden z członków służby dworcowej,** wyznaczony do przyjmowania polskich emigrantów, przez członków niemieckiej bojówki. Przywołana na pomoc policja plebiscytowa powitana została **wystrzałami rewolwerowemi. Aresztowano trzech bardzo niebezpiecznych stosstrupplerów.**

Gliwice, 20 marca (PAT). Dnia 18 marca przybyło **czterech policjantów plebiscytowych w towarzystwie 12 stosstrupplerów** na miejscowy dworzec kolejowy i przeprowadziło rewizję w poszukiwaniu za bronią u znajdujących się w poczekalni robotników. Pomimo, że broni nie znaleziono, aresztowano dwóch robotników, przyczem zostali oni w obecności policji **przez stosstrupplerów pobici. Tutejsza policja plebiscytowa niemiecka teroryzuje polskich robotników i działa razem ze stosstrupplerami.**

Lipiny, 20 marca (PAT). W sobotę skonfiskowano w hucie Silesia **większy skład broni, złożony z 30 karabinów i trzech skrzyń z nabojami.**

WYKRYCIE NIEMIECKIEJ ORGANIZACJI WOJSKOWEJ.

Bytom, 20 marca. (PAT). W Pszczynie wpadły władze koalicyjne **na trop wielkiej niemieckiej organizacji bojowej.** Przywódce tej organizacji aresztowano. W piątek, dnia 18 b. m., o godzinie 10 wieczór mieli Niemcy rozpocząć **akcję zbrojną.** Wydano już odpowiednie rozkazy **członkom tej organizacji.** Policja plebiscytowa została jednak **na czas uprzedzona i przeprowadziła masowe aresztowania.** W Kwiatku i Pszczynie odkryto **wielkie składy broni i amunicji.** W piątek dnia 18 b. m., wieczorem mieli Niemcy, jako sygnał **do ogólnego powstania, wysadzić w powietrze dom Polaka Grajcarka.** Uwiadomione na czas władze koalicyjne przybyły na miejsce zamierzonego wypadku **i aresztowały na gorącym uczynku Niemców.** — W ten sposób została rozbita **druga z rzędu niemiecka organizacja wojskowa.** Akcje zbrojne miały być wszczęte **jeszcze przed plebiscytem,** dzięki jednak czujności władz koalicyjnych **do wybuchu nie doszło.**

Bytom, 20 marca (PAT). Władzom koalicji udało się wykryć sztab tajnej organizacji Orgeschu na Górnym Śląsku, znajdujący się w Gliwicach przy ulicy Parkowej, w mieszkaniu niejakiego Zaneka. Od wieczora dnia 18 marca do rana 19 marca przeprowadzano rewizję w mieszkaniu tej organizacji. Stwierdzono istnienie na wielką skalę **zakrojonej organizacji wojskowej, posiadającej oddział gospodarczy, personal służby łącznikowej, wydział techniczny, prasowo-organizacyjny oraz tak zwany wydział do specjalnych zleceń. Skonfiskowano niezliczoną ilość dokumentów, dowodzących, że organizacja rozgałęziona była na całym Górnym Śląsku.** Oparta była ona na zasadach armji regularnej.

Księgi kasowe dowodzą, że organizacja **rozporządzała funduszami i finansowana była przez rząd niemiecki, wielką własność i wielki przemysł oraz banki górnośląskie.** Z dokumentów wynika dalej, że na Górnym Śląsku organizacja posiada olbrzymie **tajne składy broni i amunicji.**

W skład organizacji wchodził także oddział **t. zw. oddział czarnej ręki. Zadaniem tego oddziału było usuwanie niebezpiecznych dla Niemiec osób. Członkowie tego oddziału występowali w razie potrzeby w maskach.** Oddział ten składał się z 10 ludzi pod wodzą pomocnika, niejakiego M o j e w a. Nie miał on stałej siedziby i w ostatnich czasach gromadził się **w lokalu restauracji Hindenburga w Gliwicach.** Z dokumentów wynika, że organizacja posiadała swoich **mężów zaufania we wszystkich ważniejszych biurach koalicyjnych.**

Wedle rozkazu, wydanego przez sztab organizacji, **dnia 20 marca przed każdym lokalem wyborczym stać ma specjalny patrol, złożony z 4 ludzi.** Zadaniem organizacji było także wywoływanie niepokojów.

Wykrycie tej organizacji wojskowej wywołało na Górnym Śląsku **ogromne wrażenie.** — Społeczeństwo polskie wdzięczne jest władzom **koalicyjnym** za wykrycie tej organizacji chociaż w przeddzień plebiscytu.

O UTRZYMANIE PORZĄDKU PODCZAS PLEBISCYTU.

Lyon, 20 marca. (»East Express«) Konferencja ambasadorów zakomunikowała rządowi niemieckiemu, że wojska koalicyjne **mają obowiązek utrzymania porządku na Górnym Śląsku** z okazji plebiscytu, który ma się odbyć w niedzielę. **Nie biorą one odpowiedzialności,** jeżeliby wybuchły jakieś **niepokoje,** które zmuszą wojska koalicyjne **do wkroczenia na terytorjum plebiscytowe.**

Takiesamo zawiadomienie przesłano rządowi polskiemu.

WYNIK GŁOSOWANIA.

Opole, 20 marca. (PAT). Wydział prasowy międzysojuszniczej komisji plebiscytowej podaje do publicznej wiadomości, że wyniki głosowania plebiscytu w dniu 20 marca b. r., które zostaną ogłoszone po zamknięciu głosowania, będą miały tylko **charakter prowizoryczny.** — Cyfry, wynikające z obliczeń biura głosowania, staną się ostatecznemi dopiero **po sprawdzeniu przez biura międzysojusznicze i po zatwierdzeniu przez komisję rządzącą.**

SPRAWOZDANIE DELEGACJI GÓRNOŚLĄSKIEJ.

Bytom, 20 marca. (PAT). Delegaci Związku niezależnych Górnoślązaków, którzy przed kilku dniami bawili **w Warszawie i w Berlinie,** konferując z rządem polskim i niemieckim, po powrocie na Górny Śląsk ogłosili w pismach sprawozdanie ze swej podróży. Opisali oni **odpowiedzi rządów polskiego i niemieckiego** na pytania, dotyczące **autonomji, amnestji, niepodzielności Górnego Śląska i ewentualnego obsadzenia Górnego Śląska siłą zbrojną. Delegaci nie oświadczają się** za żadną stroną i zwracają się do ludu górnośląskiego z wezwaniem, aby głosował **wedle głosu sumienia i przekonania.** Delegacja uważa, że kwestja **niepodzielności Górnego Śląska dopiero po plebiscycie** zaznaczy się wyraźnie i tylko pod tym punktem widzenia kwestja Górnego Śląska będzie mogła **być załatwioną.**

ODEZWA RZĄDU NIEMIECKIEGO.

Bytom, 20 marca. (PAT). Rząd niemiecki ogłasza w niemieckich pismach górnośląskich odezwę do Górnoślązaków, w której wzywa ich, aby **dotrzymali wierności ojczyźnie niemieckiej** przy plebiscycie. Przepowiada **najczarniejszą (!) przyszłość,** gdyby się oświadczyli za **Polską.** Odezwę podpisali **Fehrenbach i Ebert.**

BEZCZELNE FAŁSZE NIEMIECKIE.

Bytom, 20 marca. (PAT). Pisma niemieckie rozsiewają na terenie górnośląskim wiadomości, że rokowania polsko-rosyjskie w Rydze zostały zerwane, wskutek czego nieodwołalnie **w niedzielę rano nastąpi wznowienie działań wojennych.**

Bytom, 20 marca. (PAT). Prasa niemiecka w ostatnich dniach podaje **najfałszywsze wiadomości z Polski.** Dziś ogłasza, że giełda warszawska została zamknięta z powodu kursu marki polskiej. Polska mobilizuje jakoby rocznik 1891, grozi jej rewolucja i wojna z Rosją i Litwą i t. d. Ponieważ propaganda za pomocą afiszów i pism ulotnych jest zakazana, przeto **agitację antipolską prowadzą Niemcy w dziennikach.**

Bytom, 20 marca. (PAT). W ostatnich dniach Niemcy rozrzucali między ludność polską na Górnym Śląsku pieniądze polskie, dla uwidocznienia, **że marka polska nie ma wartości.** Komisja koalicyjna wydała rozkaz natychmiastowego aresztowania osobników **rozrzucających pieniądze.** Prasa niemiecka zaprzecza wiadomościom, jakoby w Rydze podpisano pokój itp. Niemcy rozrzucają odezwy, na których umieścili **podpisy działaczy polskich. W odezwach tych nawołują Niemcy do głosowania za Niemcami.**

POSŁOWIE FRANCUSCY WOBEC PLEBISCYTU.

Ośmiu posłów francuskich, którzy przybyli na Górny Śląsk, przesłało komisarzowi plebiscytowemu K o r f a n t e m u następujący list:

»Znana jest wszystkim Francuzom olbrzymia doniosłość plebiscytu niedzielnego dla Polski bratniej i dla całej Europy. Z całego serca **jesteśmy po waszej stronie** i pragniemy gorąco, aby zwycięstwo wyborcze powróciło na łono ojczyzny Śląsk Górny.

Dyplomaci, których wypadki postawiły na czele spraw wszechświatowych, wykazali w redagowaniu traktatu **zbyt małą znajomość Europy wschodniej,** aby zapewnić Polsce granice, wskazane przez sumienie narodu i przez pamięć o miljonach żołnierzy, poległych w obronie prawa i sprawiedliwości. Dyplomaci owi, ustępując stale żądaniom Niemców, narzucili plebiscyt. Sprzeczne ich postanowienia wykazały następnie, iż nie mieli oni jasnego zdania o niezbędnych warunkach, zapewniających swobodne wypowiedzenie się.

Obecnie wasza krew zimna i wasza karność narodowa sprawi, iż krzywdy, wyrządzone przez zbytnią ustępliwość, **będą wyrównane.** Wasze sumienie narodowe sprawi, iż **niedziela nie stanie się dniem nowej zbrodni** przeciw sprawiedliwości i nowej potworności, brzemiennej groźbami na przyszłość. Polska jeszcze raz będzie ocalona przez dzielność swoich obywateli.

Wszystkie nasze sympatje **są po stronie Polski,** zarówno w chwilach jej powodzenia, jak dniach złych. Wszyscy bez wyjątku, nawet nieprzyjaciele wasi, podziwiają gorący patrjotyzm Polaków, oraz ich ziomków, zamieszkałych na Górnym Śląsku, a jednocześnie zmysł karności, który sprawił, iż znosicie obecność emigrantów, pełnych bezczelności i zaczepności. W ten sposób rozbrajacie nieufność tych, którzy wbrew faktom wątpią jeszcze o was.

Powzięliśmy zamiar zadokumentowania naszej głębokiej przyjaźni dla was, coby mogło być uważane, jako akt interwencji w plebiscycie. Postanowiliśmy przyjechać na Górny Śląsk, aby w charakterze bezstronnych i lojalnych świadków asystować przy dokonaniu plebiscytu, aby móc w przyszłości świadczyć o przebiegu wypadków, które osobiście skontrolowaliśmy, a w których dziedzinie Niemcy, jak to wykazała praktyka na innych terenach plebiscytowych, celują, fałszując w sposób cyniczny fakty.

Z radością ujrzymy przy waszym **boku dzielne oddziały francuskie, spełniające drażliwe zadanie,** które obecność emigrantów **czyni nawet** niebezpiecznem. Niech żyje **Polska i Francja!** Niech żyją Polacy górnośląscy!«

Okupacja terenów nadreńskich.

Mühlheim nad Ruhr, 20 marca. (PAT). Biuro Wolffa donosi: Około godziny 7 rano zachodnią część Mühlheimu wraz z dworcem Steckdor **obsadziły wojska francuskie i belgijskie.** Komendant wojsk koalicyjnych wydał **rozkaz,** na podstawie którego personal zakładów komunikacyjnych **będzie podlegał jego komendzie.**

Duisburg, 20 marca. (PAT). Biuro Wolffa donosi: Wojska koalicyjne obsadziły dworzec **Oberhausen-West i śluzy w okolicy kanału Emskiego.**

BRIAND O MILITARNEM OBSADZENIU CAŁYCH NIEMIEC.

Warszawa, 20 marca. (Tel. wł.). »Przegląd Wieczorny« donosi z Paryża: Paryskie wydanie »Chicago Tribune« podaje, że prezydent ministrów, **Briand, podkreślił zupełną nieważność w chwili obecnej postanowień paryskich.** Zdaniem prezydenta Brianda, państwa sprzymierzone mają obecnie prawo **obsadzenia militarnego całych Niemiec,** ponieważ nie chcą one **wypłacić odszkodowań wojennych,** do których są na podstawie traktatu wersalskiego **zobowiązane.**

WPROWADZENIE 50% CŁA NA TOWARY NIEMIECKIE.

Gdańsk, 19 marca (East Express). »Danziger Deutsche Nachrichten« donoszą, że Lloyd George zapowiedział w angielskiej Izbie gmin,

---

Z Wystawy Tow. sztuk pięknych w Krakowie.

(Leon Kowalski. — Soter Małachowski. — Stanisław Radziejowski. — Mieczysław Filipkiewicz. — Erwin Czerwenka i i.).

Powrócił do Krakowa po dłuższej wojennej tułaczce, po ciężkich przeżyciach wśród bolszewików, Leon K o w a l s k i, jeden z najpłodniejszych naszych malarzy, znany dobrze u nas ze swej przedwojennej działalności i przywiózł z tej Gehenny plon malarski niezwykle obfity. Kilkadziesiąt płócien rozwieszonych w głównej sali, przypomina właściwości tego talentu o skali zamierzeń bardzo szerokiej, mającego na swe usługi technikę wyszkoloną, zarówno w pastelu jak oleju. W obu rodzajach **podstawą wartości** malarskiej dzieł Kowalskiego, jest doskonały rysunek, który zwłaszcza w studjach pastelowych i portretach, uderza jako zasadniczy czynnik artystyczny. Cała kolekcja przynosi koncepcje bardzo różnorodne. Najulubieńszym i najobficiej w zbiorze reprezentowanym rodzajem, jest pejzaż, pozatem portret rzucony na tło ogrodowe, studja rodzajowe z Krymu, z ciekawem rozwiązaniem problemów światła w plenerze, wyborne kwiaty, próby studjów rodzajowych jak: „Trubadur" lub pejzażowa kompozycja „Ucieczki do Egiptu". Doskonałem studjum pejzażowem jest „Marzec", z pośród rodzajowych, miły wdzięk [illegible] „Dziewczynki" i „Elegia jesienna", ponad wszystko wznosi się jednak artystycznemi walorami rysunku i kolorytu, portret żony na tle kwiatów, oraz ciekawe studjum tegoż portretu na tle ramy okiennej, z pejzażem ogrodowym na trzecim planie. Ciekawa i wielce charakterystyczna próba pokłonu w stronę nowych kierunków, jest kompozycja „Smok wawelski", malowana techniką prymitywistyczną. W stosunku do prac dawniejszych, wystawianych w pałacu Sztuki w okresie przedwojennym, musimy stwierdzić zmężnienie talentu, skrystalizowanie formy i śmiałe wzmożenie czynnika artystycznego wyczarowanego u Kowalskiego przeżyciami i obserwacjami z doby wojennej.

Cykl obrazów Sotera M a ł a c h o w s k i e g o, stwierdza we wszystkich szczegółach ustaloną opinję, że artysta ten kroczy na czele naszych marynistów. Na instrumencie swym gra Małachowski z nierównaną sprawnością i z niewyczerpanego skarbca zaobserwowanych motywów morskich i pejzażowych, wyczarowywa całe poematy i symfonje o niedościgłonej sile wyrazu. Taki np. nokturn morski, jaki widzimy w „Nocy księżycowej", wyrazistością i nastrojem przypomina genjalne koncepcje Maksa Gierymskiego, motywa z Capri mają nietylko wdzięk kolorytu włoskiego morza, ale i całą pełnię charakterystyki pejzażu krainy cytryn i pomarańcz, jakiejby niejeden Włoch mógł Małachowskiemu pozazdrościć. W ostatnich czasach rzuca się Małachowski coraz częściej do motywów architektury starego Krakowa na tle nocy. W świetle seledynowych smug księżycowego światła, lub jaskrawych płomieni gazu, występują majestatycznie z czeluści nocy kontury starych murów w malowniczych zaułkach, podpatrzone przez artystę w swym tajemniczym czarze.

Stanisław R a d z i e j o w s k i, wychowaniec krakowskiej i monachijskiej szkoły, wzrosły w tradycjach Matejkowskich, należy do tych poważnych twórców, którzy sztandar sztuki niosą wysoko. Był okres, w którym hołdował twórczemi kompozycjami na tle motywów legendarnych i z tego okresu całe setki jego obrazów pozostają w ukryciu pracownianem, a tylko zaledwo drobna ich cząstka zagościła od czasu do czasu na bieżących wystawach sztuki, przypominając istnienie artysty, który już dawno zapisał chlubną kartę w sztuce współczesnej. Obecnie zwrócił się Radziejowski do krajobrazu architektonicznego i obok świetnie malowanych pejzażów, kwiatów i studjów rodzajowych, dał cykl kapitalnych widoków Torunia, podpatrzonych wrażliwem okiem artysty, umiejącego zatrzymać wzrok na godnym utrwalenia motywie. Z wiejskich pejzażów „Zima na wsi" i „Chałupa", zwracają uwagę soczystością techniki i wiernem odbiciem natury.

Bronisław O l s z e w s k i, talent bardzo ciekawy, tkwi ciągle w fazie poszukiwań najodpowiedniejszego sposobu malarskiego wypowiedzenia się. Daje on akty, portrety rodzajowe i figuralne studja (akt kobiecy na tle makaty) i w każdym z obrazów rozwija ciekawy wysiłek rozwiązania jakiegoś malarskiego pensum. Na twórczości artysty kładzie coraz wyraźniejsze piętno szukanie dojrzałości formy, dotąd niezupełnie jeszcze skrystalizowanej, ale świadomie i z coraz lepszym skutkiem dążącej do udoskonalenia.

Ustaloną już markę wybitnego pejzażysty ma Mieczysław F i l i p k i e w i c z, w sposobie i rodzaju twórczości, jak niemniej wyborze motywów malarskich, bardzo zbliżony do brata Stefana. Cechuje go wyrazistość konturu rysunkowego, umiejętny wybór motywów, niosących istotne walory piękna i pewien smak w technice, jednający artyście wielu zwolenników. Jasny koloryt, czystość tonów, ponętne motywa ogrodowe, prawda, realna i śmiała technika w studjach kwiatów i owoców, mówią już o skrystalizowanym indywidualiźmie malarskim, mocnym w formie i treści.

Prof. Erwin C z e r w e n k a należy do młodszego pokolenia malarzy krajobrazów, ale w ich gronie jest niewątpliwie jednym z najbardziej uzdolnionych i najwięcej obiecujących. Kolekcja kilkudziesięciu jego obrazów, jest bardzo niejednolita w wyborze i przeprowadzeniu motywów pejzażowych, wprowadza go jednak dobrze na giełdę malarską, jako twórcę o śmiałych aspiracjach, obserwującego naturę doskonale, czującego jej piękno. To, co daje w rozbieżnych pejzażach, zatrzymać musi wzrok banalnem ujęciem motywu, rozmaitością i bujnością techniki. Taki n. p. pejzaż „Wenecja", ma wszystkie cechy nowoczesnej szkoły pejzażowej, ma niesłychaną żywość kolorytu, wyborny rysunek i smak w ujęciu całości, przypominający włoski sposób malowania motywów królowej mórz, mimo spopularyzowania i zbanalizowania tego niewyczerpanego motywu zawsze ponętnych i poszukiwanych. Mógłby mieć też same walory i zalety pejzaż „Capri", gdyby malarz był odszukał niebieski koloryt morza, na tle którego czar skał kapryjskich, wyszedłby w takim uroku, jak na sąsiadujących o miedzę pejzażach Małachowskiego.

Obok pejzażu, dał Czerwenka ciekawą próbę rodzajową „Dzieci pod krzyżem" i dobrze narysowane studjum „Dziadka", a nadto liczne drobne szkice i fragmenty, z których bez szkody dla całości interesującej kolekcji, część znaczną należało usunąć.

Piękną ozdobą wystawy są dwa kolorystyczne studja rodzajowe U z i e m b ł y o etnograficznym charakterze, malowane z właściwą artyście temu werwą i temperamentem. Pejzaże St. P a c i o r k a są ciągle jeszcze w stadjum utrwalania formy. Z młodszych sił zwracają uwagę bardzo zajmujące studja Zofji R u d z k i e j, talentu, który kroczy śmiało po ścieżce własnych umiłowań i daje rzeczy zgoła nie banalne o cechach ustalającego się indywidualizmu. „Wnętrza" niosące zręczny pomysł urozmaicenia ciemnego tła pokoju, światłom czerwonej lampki, są bardzo ciekawe a studjum dziewczynki, przymierzającej pantofelek, świadczy o dobrem opanowaniu rysunku. Cykl pejzażów i studjów architektury starego Krakowa p. Fr. T u r k a, podpatrzonej zawsze okiem miłośnika i artysty, oraz kilka portretów i studjów E. G e p p e r t a, dość surowych w formie a pretensjonalnych w kompozycji, zamykają plon ostatniej wystawy, ciekawszej i bardziej interesującej od dwóch ostatnich.

W.

iż ustawa o wprowadzeniu 50 proc. cła na towary niemieckie wchodzi w życie z dniem 31 marca rb.

NOWE SANKCJE.

Waszyngton, 20 marca. (PAT). Paryscy korespondenci dzienników amerykańskich donoszą, że nowe sankcje wejdą w życie, jeżeli Niemcy do dnia 23 marca nie zapłacą kwoty, żądanej przez komisję reparacyjną. Ponieważ do tego czasu wynik głosowania na Górnym Śląsku będzie ogłoszony, sądzą, że nastąpi pewne złagodzenie sytuacji.

NIEMCY PRZYGOTOWUJĄ REPRESJE WOBEC KOALICJI.

Praga, 20 marca. (PAT). Dzienniki czeskie donoszą z Berlina, że Niemcy przygotowują handlowe represalja wobec koalicji. Sejm Rzeszy niemieckiej postanowił wydać zakaz przywozu win francuskich do Niemiec.

Najważniejsze postanowienia traktatu ryskiego.

»East Express« przesyła nam treść prawie wszystkich artykułów podpisanego dnia 18 bm. traktatu ryskiego. Przytaczamy z nich na razie najważniejsze:

GRANICE.

Art. II. Obie układające się strony uznają niepodległość Ukrainy i Białorusi oraz zgadzają się i postanawiają, że wschodnie granice Polski stanowi linja... (dalej następuje bardzo szczegółowe wyznaczenie linji granicznej, opisanej według załączonej do traktatu mapy).

Granica ta jest naogół zgodna z granicą, **skreśloną w preliminarjach pokojowych z poprawkami na korzyść Polski.** Dzięki poprawkom tym otrzymujemy Baturin, Radoszkowice, część Puszczy Turowskiej i wielkie skrawki koło Ostroga i na wschód od Szumska w okolicach Krzemieńca na Wołyniu.

Na granicznych odcinkach rzek obu układającym się stronom służy prawo **wolnej żeglugi i spławu.** Szczegółowe wyznaczenie i przeprowadzenie na miejscu granicy ustali **komisja mieszana,** biorąc pod uwagę lokalne potrzeby gospodarcze oraz przynależność etnograficzną.

Każda z układających się stron zobowiązuje **się wycofać,** w ciągu dni 14-tu po podpisaniu traktatu, wojska i administrację z miejscowości przyznanych stronie przeciwnej.

Art. III zawiera klauzulę, iż sprawa przynależności terytorjów spornych **między Polską a Litwą** należy wyłącznie do Polski i Litwy.

Art. IV. Z poprzedniej przynależności części ziem Rzeczypospolitej polskiej do b. imperjum rosyjskiego nie wynikają dla Polski w stosunku do Rosji **żadne zobowiązania i obciążenia,** z wyjątkiem przewidzianych przez traktat niniejszy i odwrotnie.

Art. V. Obie układające się strony zapewniają sobie całkowite poszanowanie suwerenności państwowej i powstrzymanie się od jakiegokolwiek **mieszania się do wewnętrznych spraw strony drugiej, w szczególności od agitacji, propagandy** i wszelkiego rodzaju interwencji lub od ich popierania. Strony zobowiązują się również nie popierać organizacji, mających na celu walkę zbrojną z drugą układającą się stroną, wzbronić werbunku, przewozu dla zbrojnych i materjałów wojennych dla tych organizacyj.

WARUNKI OPCJI.

Art. VI. Szczegółowo omawia warunki opcji, dokonywanej na rzecz państw zawierających traktat. Za obywateli polskich muszą być uznane osoby, mające prawo do zapisania ich w księgach ludności na terytorjum Rzeczypospolitej polskiej, dalej potomkowie uczestników walk o niepodległość w okresie 1830—1865, wreszcie potomkowie osób, które w trzeciem pokoleniu stale zamieszkiwały na terytorjum Rzeczypospolitej polskiej i zaznaczyły w sposób oczywisty przywiązanie do narodowości polskiej. Żona ma prawo samodzielnego wyboru obywatelstwa wraz z dziećmi przez nią wychowanemi. Oświadczenia o wyborze obywatelstwa będą składane przedstawicielom urzędowym tego państwa, za którym dana osoba się oświadczy. Dalej artykuł omawia prawo optantów do zachowania i likwidacji posiadanego mienia i jego wywozu.

WZAJEMNE ZABEZPIECZENIE PRAW NARODOWYCH.

Art. VII zapewnia osobom narodowości polskiej, znajdującym się w Rosji, Ukrainie i Białorusi, **wszystkie prawa zabezpieczające swobodny rozwój kultury, języka i wykonywanie obrządków religijnych** i nawzajem podobne prawa osobom narodowości rosyjskiej, ukraińskiej i białoruskiej w Polsce, dalej zawiera zobowiązania nie mieszania się do spraw ustroju i życia kościoła oraz związków wyznaniowych na terytorjum strony drugiej, wreszcie zapewnia swobodę samodzielnego urządzenia życia kościołów i towarzystw religijnych.

KOSZTA WOJNY. — REPATRJACJA. AMNESTJA.

Art. VIII. Obie układające się strony **zrzekają się wzajemnie zwrotu kosztów wojennych** oraz strat spowodowanych przez wojnę.

Art. IX. 1) Zatwierdza **układ repatrjacji,** podpisany 14 lutego, 2) ustala, że rozrachunek i wypłata kosztów utrzymania jeńców wojennych winny następować w terminach trzechmiesięcznych. 3) zawiera zobowiązania wzajemne szacunku i odpowiedniego utrzymania grobów, 4) wzajemnego dostarczenia sobie aktów zejścia i wiadomości o grobach jeńców.

Art. X. Każda z układających się stron zapewnia obywatelom strony drugiej **zupełną amnestję** za zbrodnie i przestępstwa polityczne. Amnestja rozciąga się na czyny karne, administracyjne i **wykroczenia jeńców** przeciwko obowiązującym przepisom. Osoby podlegające amnestji będą wydane wraz z aktami państwa na rzecz którego **votowały.** Dochodzenia śledztwa i wykonanie wyroków śmierci, wstrzymują się z chwilą podpisania traktatu.

ZWROT WYWIEZIONYCH PRZEDMIOTÓW.

Art. XI. Rosja i Ukraina zwracają Polsce następujące przedmioty, wywiezione do Rosji lub Ukrainy od dnia 1 stycznia 1772 roku: a) **trofea wojenne,** b) bibljoteki, księgozbiory, archeologiczne i archiwalne zbiory, dzieła sztuki, zabytki oraz wszelkiego rodzaju zbiory i przedmioty o wartości historycznej narodowej, artystycznej, archeologicznej, naukowej lub wogóle kulturalnej. Zwrotowi podlegają również **archiwa pozostałe od 1 stycznia 1772 do 9 listopada 1918 r.** odnoszące się do terytorjum Rzeczypospolitej polskiej. Ponadto podlegają reewakuacji naukowe i szkolne laboratorja gabinetu i zbiory, wywiezione od początku wojny światowej do 1 października 1915.

MIENIE PAŃSTWOWE. — ZWROT FUNDUSZÓW.

Art. XII. Obie układające się strony uznają, że **mienie państwowe,** znajdujące się na terytorjum jednego z układających się państw, albo podlegające reewakuacji do tego państwa, **stanowi jego niesporną własność.** Na rzecz skarbu polskiego przechodzą wszystkie prawa i roszczenia skarbu rosyjskiego. Akty i dokumenty, stwierdzające to prawo, przekazuje rząd rosyjski rządowi polskiemu.

Art. XIII. Polska otrzymuje z tytułu aktywnego jej udziału w funduszu zapasowym Banku Państwa b. imperjum rosyjskiego **sumę 30 miljonów rubli w złocie lub w sztabach** w terminie nie później, niż w rok od daty ratyfikacji traktatu.

REEWAKUACJA.

Art. XIV dotyczy reewakuacji majątku państwowego kolejowego: tabor **normalnotorowy** zwrócony będzie w naturze, tabor **szerokotorowy pozostaje w Rosji.** Wartość mienia kolejowego ustalono na 29 miljonów rubli złotem.

Art. XV omawia reewakuację do Polski mienia ciał samorządowych, zarządów miejskich, instytucyj osób fizycznych i prawnych, ewakuowanego z Polski dobrowolnie lub przymusowo od 1 września 1914 r. do 1 października 1915. Za zniszczone środki produkcji rząd państwa zwracającego obowiązany jest dać odpowiedni ekwiwalent. Mieszana komisja reewakuacyjna z siedzibą w Moskwie stworzona będzie w 6 tygodni po podpisaniu traktatu.

ROZRACHUNKI.

Art. XVI. Rosja, Ukraina zobowiązują się **dokonać z Polską rozrachunku z tytułu legowanych lub darowanych polskim osobom prawnym i fizycznym funduszów i kapitałów,** które na mocy przepisów obowiązujących znajdowały się w depozycie lub na rachunkach w kasach państwowych lub instytucjach kredytowych b. imperjum rosyjskiego; 2) Dotyczy analogicznie kapitałów polskich instytucyj publicznych; 3) Kapitałów zlikwidowanych lub zlanych z sumami skarbowemi; 4) kapitałów ogólnopaństwowych przeznaczonych na cel opieki społecznej; 5) Ustala termin salda 1-go stycznia 1916 r.; 6) Zastrzega, że sumy asygnowane ze skarbu na zasilanie kapitałów nie będą uważane za dług kapitałów względem skarbu; 7) Ustala, że przy dokonywaniu rozrachunków z tytułu kapitałów w depozycie ze skarbu uwzględniona będzie na korzyść Polski utrata siły nabywczej rosyjskiej papierowej jednostki pieniężnej.

Art. XVII. Rosja i Ukraina zobowiązują się dokonać rozrachunku z Polską z tytułu wkładów, depozytów i kaucji polskich osób prawnych i fizycznych w rosyjskich i ukraińskich państwowych znacjonalizowanych lub zlikwidowanych instytucjach kredytowych, jak również państwowych instytucjach i kasach. W stosunku do osób fizycznych Rosja i Ukraina będą uwzględniały utratę części siły kupnej rosyjskiej jednostki pieniężnej od 1 października 1915 do dnia zakończenia rozrachunków; 2) Rozstrzyganie spraw o uregulowanie stosunków prywatno-państwowych między osobami fizycznemi i prawnemi oddaje się rozrachunkowej komisji mieszanej.

Art. XVIII. Celem dokonania rozrachunków przewidzianych w art. poprzednich stworzona będzie komisja mieszana rozrachunkowa po 5 przedstawicieli z każdej strony z siedzibą w Warszawie. 2) Rozrachunki zaczynają się od daty 1 października 1915 i ustalają się w rosyjskich rublach złotych.

Art. XIX. Rosja i Ukraina zwalniają Polskę z odpowiedzialności za długi i wszelkiego rodzaju inne zobowiązania b. imperjum rosyjskiego, w tej liczbie za zobowiązania, powstałe z emisji pieniędzy papierowych, znaków kasowych, z obligacyj serji i świadectw skarbu rosyjskiego, z gwarancyj, udzielonych wszelkim instytucjom i przedsiębiorstwom oraz z długów gwarancyjnych tychże itd.

Art. XX. Rosja i Ukraina zobowiązują się przyznać zgodnie z zasadą największego uprzywilejowania automatycznie Polsce i jej obywatelom wszystkie prawa, przywileje i ulgi **w dziedzinie restytucji mienia i odszkodowania strat z okresu rewolucji,** jakie były lub będą udzielane jakiemukolwiek trzeciemu państwu.

Dalsze artykuły dotyczą umowy handlowej, warunków transyta, co do którego Polska zastrzega sobie prawo normowania warunków tegoż dla towarów z **Niemiec i Austrji,** wreszcie ratyfikacji traktatu.

WICEM. STRASSBURGER O TRAKTACIE.

Ryga, 20 marca (East Express). Wicemin. Strassburger podniósł wobec przedstawiciela »East Express« wielkie trudności, na jakie natrafiły przedewszystkiem, znaczną część traktatu wypełniające, **przepisy rozrachunkowe.** — Kwestja ta o mało nie doprowadziła do rozbicia układów. Wicem. zwrócił uwagę na bezpłatne przejście w posiadanie Polski **własności i wierzytelności** b. imperjum rosyjskiego, wypłatę około milj. złotych, zwolnienie od długów itp. Sprawa zwrotu **funduszów publicznych i osób prywatnych** powierzona będzie komisji polsko-rosyjskiej, która rozpocznie działalność w Warszawie w 6 tygodni po ratyfikacji traktatu.

Najważniejszą była sprawa **rozrachowania waluty,** którego zasady dopiero teraz ustalono.

Dla życia gospodarczego Polski ważne są postanowienia co do reewakuacji, a więc **zwrotu warsztatów pracy.**

Wielki wpływ na wykonanie traktatu mieć będzie dobór osób do komisji rozrachunkowej i reewakuacyjnej.

Imieniny Naczelnika państwa.

Kraków, 20 marca.

Wczorajszy dzień imienin Naczelnika państwa obchodzono w Krakowie nadzwyczaj uroczyście. Jeszcze onegdaj przystrojono budynki rządowe i prywatne domy flagami o barwach państwa i miasta. Wczoraj wczesnym rankiem przeciągały orkiestry wojskowe, grając melodje narodowe. Około godziny 9 młodzież szkolna ze sztandarami udała się do kościołów, poczem wróciła do zakładów, gdzie profesorowie wygłosili odczyty o zasługach i znaczeniu Naczelnika Piłsudskiego i o znaczeniu plebiscytu na Górnym Śląsku.

Już po godzinie 9 rano ciągnęły oddziały wojskowe wszelkiej broni na Wawel, gdzie w katedrze odbyło się uroczyste nabożeństwo na intencję Naczelnika państwa. Oddziały wojskowe ustawiły się na dziedzińcu zamkowym frontem do świątyni. — W katedrze na nabożeństwie, podczas którego grała orkiestra wojskowa, zjawiła się generalicja z jen. Szeptyckim, Osieckim, Kesteckim i z francuskiej misji jen. Trougo, oraz reprezentaci wszystkich oddziałów załogi krakowskiej. Nadto w nabożeństwie wzięli udział, prócz wojskowości, prezydent Federowicz z radcami miejskimi, prezydent sądu apelacyjnego Wolter, prezydenci sądów powiatowego i karnego, starosta Kowalikowski, oraz przedstawiciele instytucyj rządowych, kulturalnych i oświatowych. W głównej nawie przed ołtarzem ustawili się weterani z roku 1863 ze sztandarem, oraz cechy krakowskie.

Po odprawionem nabożeństwie, podczas którego ustawiona na stokach Wawelu, obok Smoczej Jamy, baterja 20 pułku artylerji polowej dała strzały armatnie, odbyła się u podnóża Wawelu naprzeciw ulicy Kanoniczej defilada oddziałów przed generalicją.

Równocześnie odbyły się nabożeństwa w zborze ewangelickim i w synagogach izraelickich.

Po południu odbyły się uroczystości dla żołnierzy w ognisku »Ymca«, wieczorem zaś w kasynie wojskowem dla oficerów i zaproszonych gości.

Wreszcie w teatrach krakowskich podczas przedstawień orkiestry odegrały hymn państwowy, którego publiczność wysłuchała, stojąc.

WARSZAWA.

Z okazji imienin Naczelnika odbyła się tu wczoraj przed południem uroczystość na Placu Saskim. Przed rozpoczęciem Mszy św. odbył minister wojny jen. Sosnkowski w asystencji szefa sztabu generalnego jen. Rozwadowskiego przegląd oddziałów defilujących przed kościołem garnizonowym. Mszę św. odprawił biskup polowy wojsk polskich ks. Gall. Wczasie mszy chór oficerski odśpiewał szereg pieśni religijnych. O godz. 11 w Belwederze zjawili się przedstawiciele mocarstw obcych, przedstawiciele rządu polskiego, klubów sejmowych, organizacyj społecznych, instytucyj szkolnych itd. W imieniu Naczelnika państwa życzenia przyjmowali jego adjutanci.

LWÓW.

Uroczyście obchodził wczoraj Lwów imieniny Naczelnika państwa. Na wszystkich gmachach państwowych, gmachach miejskich oraz wielu domach prywatnych powiewały flagi o barwach narodowych. We wszystkich kościołach odbywały się nabożeństwa. W katedrze celebrował uroczystą mszę infulat Czajkowski. Na mszy były obecne najwybitniejsze osobistości i liczna publiczność. W koszarach wojskowych odbyły się również odpowiednie uroczystości. Teatr miejski odegrał popołudniu »Kościuszko pod Racławicami« a wieczorem »Halkę« Moniuszki.

GDAŃSK.

Z okazji imienin Naczelnika państwa wszystkie tutejsze towarzystwa polskie, związki zawodowe polskie, redakcje tutejszych pism polskich, oraz polscy posłowie do Sejmu gdańskiego wystosowali do Naczelnika państwa serdeczne telegramy gratulacyjne.

WIEDEŃ.

Z okazji imienin Naczelnika państwa odbyło się w tutejszym kościele OO Zmartwychwstańców uroczyste nabożeństwo przy licznym udziale Polaków, zamieszkałych w Wiedniu. Po nabożeństwie członkowie kolonji polskiej składali życzenia dla Naczelnika państwa na ręce posła polskiego dra Szarroty. Popołudniu odbył się w salonach poselstwa raut w którym wzięli udział przedstawiciele wszystkich warstw społeczeństwa polskiego w Wiedniu. W czasie rautu odegrał artysta polski Mieczysław Horszowski utwory Chopina.

KRONIKA.

Kraków, 20 marca.

NASTĘPNY NUMER »NOWEJ REFORMY« UKAŻE SIĘ JUTRO, W PONIEDZIAŁEK, O GODZINIE 2-GIEJ PO POŁUDNIU.

Spodziewamy się, że w numerze tym będziemy mogli podzielić się z Czytelnikami bliższemi szczegółami przebiegu plebiscytu na Górnym Śląsku.

PRAWDOPODOBIEŃSTWO POGODY NA DZIEŃ 20 MARCA: Lochmurno, chłodniej, miejscowe deszcze, wiatry zachodnie.

Wyciąg z obserwacyj meteorologicznych w Polsce z dnia 19 bm.:

Miejscowość	Temper. max.	min.	Kier. wiatru	Stan nieba
Kraków	10	0	zachodni	pogodnie
Warszawa	14	2	poł.-wschod.	pogodnie
Poznań	—	—1	poł.-zachod.	pochmurno
Gdańsk	10	—1	poł.-zachod.	pochmurno

Rozkład ciśnień: Wysokie ciśnienie nad Hiszpanją i Europą południową, niskie nad Norwegją.

WIELKI TYDZIEŃ. (—) Dzisiejsza niedziela, zwana »palmową«, rozpoczyna okres wielkiego tygodnia, poprzedzającego promienne święto Zmartwychwstania. Wielki tydzień, czas najściślejszego postu, był jednocześnie okresem przygotowań do świąt Wielkanocnych, które słynęły, zwłaszcza w Polsce, z bogatej różnorodności nagromadzonych potraw i napoi. Stoły uginały się pod nadmiarem mięsiw, ciast, win i słodyczy; spragnione oczy po wielotygodniowym poście, z lubością ogarniały pociągający widok »święconego«. Wielki tydzień był przeto nietylko okresem przygotowań, ale również momentem ostatecznego wyczekiwania, chwilą niecierpliwiącego przed smaku przed rozkosznym epilogiem wchłaniania potraw i wsiąkania wszelkiej wilgotności, jak powiada Ferdek-elenteryk.

Biorąc więc z tej strony, miał swoją specyficzną rację i ludzkie uzasadnienie ścisły post wielkiego tygodnia, dzisiaj racja ta znikła, przestała istnieć zupełnie, ponieważ zarówno podczas wielkiego tygodnia, jak w samą Wielkanoc, jak i również w każdy inny dzień pochmurnego roku mamy zawsze post, post może uświęcający, ale niezbyt radujący.

Mając tedy jedynie w pamięci »święcone« odległych, zamierzchłych, przedwojennych czasów, zaspokoić się dzisiaj musimy tylko mglistem ich wspomnieniem; po przerwaniu Wielkiego tygodnia, zbliżyć się nam przyjdzie do skromnego stołu świątecznego, na którym pierwsze miejsce zajmować będzie babka — z grysiku kukurudzianego i butelka z różową lemoniadą!

W KOŚCIELE EWANGELICKIM nabożeństwo poświęcone uchwaleniu konstytucji, pokojowi, imieninom Naczelnika państwa i plebiscytowi odbędzie się dziś w niedzielę o godz. 10'30 rano.

POLSKIE TOWARZYSTWO PEDAGOGICZNE W CIESZYNIE złożyło na ręce prezydjum Rady ministrów 200.000 marek na rzecz plebiscytu górnośląskiego.

NA PLEBISCYT. Zarząd kursów naukowych »Macierz« w Krakowie [illegible] złożył na plebiscyt Górnego Śląska 10 procent brutto z dnia 26, 27 i 28 lutego br. w kwocie 2843 mk. do dyspozycji Tow. obrony kresów zachodnich w Krakowie. Słuchacze kursów prowadzą również energiczną akcję na prowincji.

UKOŃCZENIE ROZDAWNICTWA DEPUTATÓW ROBOTNICZYCH. Magistrat podaje do wiadomości, że wydawanie dodatkowych racyj cukru dla robotników za październik do stycznia br. kończy się w dniu 23 bm. Uprawnieni do poboru dodatkowej aprowizacji robotniczej winni do powyższego terminu pobrać należne racje cukru, w przeciwnym bowiem razie racje te im przepadną.

SPÓŹNIONA WYPŁATA EMERYTURY I PENSJI WDOWIEJ pewnej części emerytom kolejowym za 1 marca 1921, spowodowaną została zaginięciem przeszło 2000 czeków Pocztowej Kasy Oszczędności na poczcie. Po nadejściu zawiadomienia o tem z Pocztowej Kasy Oszczędności w Warszawie, zostały sporządzone natychmiast duplikaty tych czeków, które osobnym posłańcem odwiezione zostały do Pocztowej Kasy Oszczędności w Warszawie. Wypłata zatem zaległej emerytury przez dyrekcję kolei w Krakowie za marzec 1921 nastąpi w tych dniach.

ZNACZKI POCZTOWE Z NADWYŻKĄ NA CZERWONY KRZYŻ. Ministerstwo poczt i telegrafów wydało znaczki z nadrukiem znaczka Czerwonego Krzyża w cenie po 35, 36, 40 i 50 mk.

Nadruki te uskuteczniono w kolorze czerwonym na znaczkach pocztowej opłaty wartości 5, 6, 10 i 20 mk., w ten sposób, iż po lewej stronie znaczka znajduje się krzyżyk w ośmiokącie, z prawej zaś nadruk 30 mk. Nadwyżka 30 mk. od każdego znaczka przeznaczona jest na dochód Towarzystwa Polskiego Czerwonego Krzyża.

Biorąc pod uwagę humanitarny cel, należy żywić nadzieję, że publiczność chętnie nabywać będzie wymienione znaczki, przyczyniając się w ten sposób do powiększenia funduszów Towarzystwa Polskiego Czerwonego Krzyża.

WIECZERZE DLA AKADEMIKÓW. Wczoraj o g. 6'30 po południu rozpoczęło się w Domu akademickim w Krakowie wydawanie kolacyj dla studentów Uniwersytetu oraz Akademji Sztuk Pięknych. Kolacje, które kosztują po 10 mk., są zdrowe i obfite. Inicjatywę w celu ich urządzenia dała misja amerykańska Hoovera, która przyszła młodzieży akademickiej z bardzo wydatną pomocą w artykułach spożywczych.

WIADOMOŚCI OSOBISTE. Bawi w Krakowie dr Arnold Szyfman, dyrektor teatru Polskiego z Warszawy.

PREMJERA W »BAGATELI«, zapowiedziana na poniedziałek 21 bm., zaznajomi publiczność krakowską z najnowszym utworem scenicznym Molnara, a mianowicie z komedją jego, zatytułowaną »Karnawał«. Obsada »Karnawału« jest następująca: Kamila (Kozłowska), Liszka (p. Malicka), Oroszy (p. Fritsche), Oez (p. Ziembiński), Mikołaj (p. Brzeski), Rudolf (p. Grzechowski) Bystrzyński, Dębowicz, Wojciechowski. Dębowiczówna, Kamińska i inni. Reżyserję prowadzi p. Wysocki.

Z TEATRU »NOWOŚCI«. Dziś po południu i wieczór operetka Szimaja »Miszka magnat«, w poniedziałek i wtorek »Gwiazda Kaukazu« Stefana Turskiego z muzyką Z. Wieblera.

ZAKAZ JAZDY AUTOMOBILAMI PO ALEJI 3 MAJA. W myśl rozporządzenia magistratu z dnia 4 kwietnia 1912 zabronioną jest w czasie od 1 marca do 1 listopada jazda wszelkiemi motorowemi wozami, jak samochody, motocykle, itd. na całej Alei 3 Maja na Błoniach, wzdłuż parku dra Jordana i toru wyścigowego, począwszy od Alei Zygmunta Krasińskiego aż do punktu skrzyżowania się Alej 3 Maja z drogą prowadzącą do Zwierzyńca i Łobzowa. Magistrat przypominając powyższy zakaz, wzywa do ścisłego jego przestrzegania i zawiadamia, że przekroczenia powyższego rozporządzenia karane będą grzywnami od 2 do 200 mk., ewentualnie karą aresztu od 6 godzin do 14 dni.

DYREKCJA PAŃSTWOWEGO SEMINARJUM NAUCZ. MĘSKIEGO W KRAKOWIE komunikuje: W myśl zarządzenia kuratorji okręgu lwowskiego w terminie letnim będą dopuszczeni do egzaminu dojrzałości jedynie publiczni uczniowie IV kursu. Kandydaci uzupełniający gimnazjalny egzamin dojrzałości lub eksterniści tylko wtedy gdy udowodnią że z powodu odbywania służby wojskowej nie mogli zasiąść do egzaminu ani w terminie jesiennym ub. roku, ani w terminie lutowym br. Termin wnoszenia podań do 31 marca br.

KURS RYSUNKOWY DLA TECHNIKÓW STOLARSKICH. Rozwijający się obecnie przemysł drzewny w Polsce wymaga na wzór przemysłu metalowego ukwalifikowanych rysowników technicznych, należycie obeznanych z konstrukcją stolarską tak meblową, jak i budowlaną. Dotychczasowy rękodzielniczy charakter przemysłu meblowego w Małopolsce nie pozwalał na wyszkolenie sił tego rodzaju. Czując zapotrzebowanie tego braku sił technicznych Krajowy Patronat rękodzieł i drobnego przemysłu przy współudziale miejskiego Muzeum przemysłowego im. dra A. Baranieckiego przystępuje do otwarcia 4-miesięcznego kursu rysunkowego dla techników stolarskich z programem obejmującym rysunki zawodowe, rysunki geometryczne, rysunki odręczne, technologję drewna, naukę o stylach, i projektowanie. Godziny nauki ustalone zostaną po porozumieniu się ze zgłoszonymi kandydatami. Na kurs przyjętych zostanie 15 kandydatów. Wymagana ukończona przynajmniej 3 klasa szkoły średniej lub wydziałowej. Wpisowe wynosi 1000 mk., dla niezamożnych 500 mk., w wyjątkowych wypadkach kandydaci zasługujący na uwzględnienie mogą być od wpisowego zwolnieni. Po ukończeniu kursu teoretycznego odbędzie się krótki kurs ćwiczeń praktycznych w warsztatach Muzeum. Zgłoszenia przyjmuje dyrekcja Muzeum do 3 kwietnia br. w godzinach rannych od 9 do 1.

DLA POWRACAJĄCYCH Z AMERYKI. Pisma austrjackie i czeskie przynoszą następujące ogłoszenie: »Reemigranci z Ameryki, którzy jeszcze nie otrzymali swoich pakunków podróżnych, mają się zgłosić do biura podróży »Geleritas Agenzia« w Trieście. Wspomniane biuro otrzymało kilkaset pakunków, będących własnością reemigrantów z Ameryki«.

WŁAMANIE DO MAGAZYNU »NOWEJ REFORMY«. Wczoraj włamano się do magazynu papieru »Nowej Reformy«. Jako sprawcę, który dostał się do magazynu przy pomocy dobranego klucza, aresztowano 16-letniego Jana Fischera.

KOMUNIKATY i ZAWIADOMIENIA.

PORANEK W »BAGATELI«. W »Bagateli« odbędzie się dziś o godz. 11 przed południem poranek autorski Leona Wiesculeiga ku czci Naczelnika państwa. Przedmiotem będzie recytacja patrjotycznej sztuki pt. »Nasz Czyn«, osnutej na dziejach Legjonów.

WYKŁADY W DOMU ARTYSTÓW (plac św. Ducha), w urządzeniu krakowskiego Związku literatów: Dziś (niedziela) p. Pierzycki: »O Bogu marmurowym« (słowo wstępne J. Flacha, współudział art. dram. Z. Ordyńskiej). Poniedziałek Franciszek Mirandola: »Perwersja w legendzie«. Wtorek Józef Flach: »Sławnych romansów«, część XVI. »Alraune« Eversa. Środa Władysław Szymański: »Mickiewicz w świetle Towianizmu«. Początek o godz. 8 wieczór. Od czwartku do niedzieli ferje świąteczne.

W KOLLEGJUM WYKŁADÓW NAUKOWYCH — (Rynek gł. A-B 39) odbędą się następujące wykłady: W poniedziałek 21 bm. dyr. Muzeum nar. dr Fel. Kopera: »Artur Grottger« (z obrazami świetlnymi); we środę 23 bm. ks. Fel. Hortyński T. J.: »Z filozofji przyrody« (Rzeczywistość świata zewnętrznego). Początek o godz. 7 wieczorem. Następny wykład po przerwie świątecznej we wtorek 29 bm.

POSIEDZENIE WYDZIAŁU TWA MIŁOŚNIKÓW ZABYTKÓW KRAKOWA odbędzie się we wtorek 22 marca br. o godz. 6 wieczór w lokalu »Archiwum«, Sienna 16. I p. Porządek dzienny: Sprawozdanie kasowe; wydawnictwo albumu Stwosza; wydawnictwo kalendarza »Czecha«; sprawa podziału miasta na rejony konserwatorskie; wnioski.

Z KRAK. ODDZIAŁU TOW. LITER. IM. A. MICKIEWICZA. We wtorek 22 bm. o godz. 7 wieczór, odbędzie się w Coll. Novum w sali Nr 43. zebranie naukowe członków Towarzystwa. Na porządku dziennym odczyt prof. Uniw. poznańskiego dra Stanisława Ligenia pt. »U świtu Towianizmu«. Po odczycie dyskusja.

»O ŻYCIU POLONJI W AMERYCE«. We wtorek 22 bm. o godz. 8 wieczór wygłosi w Sokole odczyt, ilustrowany obrazami świetlnemi ks. Stan. Icick »O życiu Polonji w Ameryce«. Dochód na ubogich Tow. św. Winc. a Paulo.

Z kraju i ze świata.

WYBUCH GRANATU. Z Warszawy donoszą: Ignacy Stępień, 50-letni robotnik introligatorski, znalazł w Alejach Jerozolimskich granat, który zaczął rozkręcać. W tej chwili granat wybuchł i położył trupem Stępienia. W pobliżu miejsca katastrofy znaleziono jeszcze 2 granaty ręczne.

ZWIĄZEK ADWOKATÓW POLSKICH. Na walnem zgromadzeniu odbytem we Lwowie 15 bm. wybrano nowy wydział Z. A. P. w następującym składzie: prezes dr Antoni Dzędzielewicz, wiceprezes dr Bruno Blumenfeld. Członkowie wydziału: dr Karol Argasiński, dr Włodzimierz Godlewski, dr Tadeusz Górecki, dr Tadeusz Jamszewski, dr Wiktor Kuiikowski, dr Henryk Loewenberz, dr Leonard Waciełiński, dr Czesław Nieduszyński, dr Emil Rości, dr Ignacy Schoenbach, dr Artur Till, dr Bernard Tenner.

ECHA INWAZJI UKRAIŃSKIEJ. We Lwowie toczyła się przed sądem przysięgłych rozprawa przeciw 13 oskarżonym sprawcom zbrodni, dokonywanych w listopadzie 1918 r w Brzuchowicach. Oskarżeni pod pretekstem rekwizycyj zrabowali i podpalili młyn i zabudowania Karola Putiatyckiego, wyrządzając szkodę na przeszło 140 tysięcy koron według cen ówczesnych, następnie obrabowali rodziny Karweckich, Kobierzyńskich, Gulów i wiele innych. Oskarżony Łotysz groził rewolwerem aresztowanemu Karweckiemu, który ocalenie życia zawdzięcza jedynie beczce miodu. Żołnierze ukraińscy znaleźli ją. W piwnicy tak popili się, że Karwecki zdołał zbiec.

Po całodziennych wywodach prokuratora i obrony ława przysięgłych na postawionych im 50 kilka pytań odpowiedziała przecząco co do podpalenia i zaprzeczyła wogóle winie 6 oskarżonych, a to: Jastrzębia Ilka, Jastrzębia Fedka, Śpiewaka Fedka, Tromsy Jana, Kozopasa Michała i Rozumiejko Waski. Pozostałych siedmiu uznano winnymi zbrodni kradzieży lub gwałtu publicznego. Na tej podstawie ogłosił trybunał wyrok, skazujący Andrzeja Rozumiejkę na ciężkie więzienie przez półtora roku z obostrzeniami, Hryńkę Szmida na ciężkie więzienie przez 20 miesięcy, Matwija Rozumiejkę na ciężkie więzienie przez 20 miesięcy, Michała Rozumiejkę na ciężkie więzienie przez 1 rok, Mikołaja Zańkę na ciężkie więzienie przez 9 miesięcy, Stefana Tura na ciężkie więzienie przez 10 miesięcy, Lecna Łotysza na ciężkie więzienie przez 21 miesięcy.

BUNT WIĘŹNIÓW W KAMIENCU PODOLSKIM. Z Kamieńca Podolskiego donoszą. Dnia 6 marca przyprowadzono z więzienia do gmachu czrezwyczajki kamienieckiej 80 osób. Gdy aresztowani dowiedzieli się, że mają być rozstrzelani, zaczęli burzyć piece na sali i kaflami bombardować straż. Po chwili przybył przewodniczący czrezwyczajki Nikolski (b. robotnik pocztowy z Petersburga) z kilku żołnierzami i zagroził natychmiastowem rozstrzelaniem zbuntowanych więźniów. Groźba ta jeszcze bardziej rozjątrzyła więźniów, rzucili się na Nikolskiego, który został zabity, oraz na żołnierzy, z których kilku zginęło, a komendant straży, Syrotiuk (były piekarz z Kamieńca) został ranny. Aresztowani szukali ratunku w ucieczce, 30 jednak zginęło od kulomiotów, które przeciwko nim skierowano.

NAJSZYBSZY POCIĄG EKSPRESOWY. Dnia 16 bm. po raz pierwszy odbył swoją jazdę »wschodnio-zachodni pociąg ekspresowy« Paryż—Berlin—Warszawa. Pociąg ten jedzie z szybkością 75 kilometrów na godzinę.

WYROKI ŚMIERCI ZA POMOCĄ GAZÓW TRUJĄCYCH. Senat stanu Utah w Stanach Zjednoczonych przyjął ustawę by wyroki śmierci wykonywać za pomocą trujących gazów.

NA CELE PLEBISCYTU G. ŚLĄSKA złożyli w Administracji »Nowej Reformy«: Anna Wojnowska 500 Mkp., rodzina Lepszych 200 Mkp., zamiast wieńca na trumnę ś. p. Anny Grabczakowej 200 Mkp.: uczenice szkoły ćwiczeń państw. seminarjum nauczycielskiego żeńskiego 300 Mkp.: Marja Wojnarowa 660 Mkp; drukarnia Literacka 5.000 Mkp.

REPERTUAR MIEJSKIEGO TEATRU IM. JUL. SŁOWACKIEGO: Niedziela, 20 bm. po poł. »Kolombina«, wieczorem »Don Juan«.

REPERTUAR MIEJSKIEGO TEATRU POWSZECHNEGO: Niedziela, 20 bm. po poł.: »Major ułanów«, wieczorem »Wielkie bractwo«.

REPERTUAR TEATRU »BAGATELA«: Niedziela, 20 bm. po poł.: »Kiki«, wieczorem »Kiki«. Poniedziałek, 21 bm.: »Karnawał«. Wtorek, 22 bm.: »Karnawał«. Środa, 23 bm.: »Karnawał«.

REPERTUAR TEATRU »NOWOŚCI«. Niedziela, 20 bm. po poł.: »Miszka magnat«, wieczorem »Miszka magnat«. Poniedziałek, 21 bm.: »Gwiazda Kaukazu«. Wtorek, 22 bm.: »Gwiazda Kaukazu«. Środa, 23 bm.: »Dziewczę z Holandji«.

Z UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO. P. Marjan Kostołowski, rodem z Winnik pod Lwowem, aplikant sądu okręgowego w Krakowie, otrzymał na tutejszym uniwersytecie stopień doktora praw. 1757

Głosy publiczne.

Odnośnie do zamieszczonego artykułu w »Naprzodzie« z dnia 17 b. m o strajku robotników krawieckich, rozpoczętym we środę dnia 16 b. m., a który swoim zwyczajem przedstawił również i ten strajk, jako niewinną a ostateczną walkę wyzyskiwanych, oświadczamy:

Cech krawców nie chce pójść śladem »Naprzodu« i obłudne kłamstwo wmawiać społeczeństwu, ale w sposób objektywny przedstawić chce genezę nieuzasadnionego zresztą strajku, gdzie winę osądzi bezstronna opinja publiczna.

W październiku 1920 roku zażądali robotnicy krawieccy 75 procent do ówczesnej płacy i po jednem posiedzeniu obu stron komisji cennikowej podwyżkę tę otrzymali w całości z tem zastrzeżeniem, że ma obowiązywać na cały sezon jesienny i zimowy. W grudniu powtórnie przyznano robotnikom podwyżkę 42 procent, w styczniu 1921 roku 25 procent, w lutym 20 procent, w marcu na podstawie żądania 25 procent podwyżki, ogólne zebranie majstrów uchwaliło podnieść 15 procent, motywując żądanie nowe, jako nieuzasadnione gdyż ceny artykułów pierwszej potrzeby były tesame, lub bardzo nieznacznie się podniosły. Komisja cennikowa z łona robotników podwyżkę 15 proc.

przyjęła, natomiast na zebraniu robotników w dniu 12 marca b. r. pod wodzą zgangrenowanych zresztą prowodyrów postawiono projekt żażądania nowej podwyżki 50 procent. obowiązującej od płacy lutowej łącznie z przyznaną już 15 proc., to jest 72 i pół procent łącznie. grożąc strajkiem, a na odpowiedź pozostawiono majstrom 48 godzin do namysłu. Prowokacyjne to żądanie majstrowie odrzucili w przekonaniu, że dyktatura robotnicza w państwie polskiem jeszcze nie obowiązuje.. Dla wyjaśnienia opinji publicznej, którą usiłuje »Naprzód« przekonać, podajemy, że bolszewizujący towarzysze postanowili strajk ten wywołać za każdą cenę, zapewniając obałamuconym robotnikom odpowiednie finansowe poparcie (chyba za pieniądze, pochodzące nie z dochodów pracy?) i to wbrew opinji rozsądniejszych robotników, którzy w obecnej, przełomowej dla Polski chwili na strajk ten zgodzić się nie chcieli. Wkońcu powyższego wyjaśnienia Cech krawców żąda wyjaśnienia autora wspomnianego artykułu w »Naprzodzie«, w którym dzienniku czytał ogłoszenie o podwyżce cen dla Klienteli 25 procent — od siebie nadmieniamy, że jest to wymyślonem kłamstwem, takiego bowiem ogłoszenia nigdzie nie umieszczano.

1766 Cech krawców w Krakowie.

Teatr im. J. Słowackiego.

»DON JUAN«.

Dramat w 3-ech aktach T. Rittnera.

Na drugi występ gościnny wybrał sobie p. Adwentowicz rolę tytułową w subtelnym dramacie Rittnera, który w zmodernizowanej formie wskrzesza w swym utworze zasadnicze rysy typu unieśmiertelnionego w tej symbolicznej na hiszpańskim gruncie wyrosłej koncepcji. Sztuka ta, grana w krakowskim teatrze w r. 1913, powróciła obecnie w tejsamej co przed laty ośmiu obsadzie. I wówczas rolę hrabiego Don Juana grał Adwentowicz, Zuzanną była p. Bednarzewska, profesorem p. Jednowski. — Zmiana zaszła tylko w rolach sekretarza i Hani, dla których brakło dawniejszych ich przedstawicieli.

Wznowienie »Don Juana« było pomysłem dobrym, zasługiwała na to bowiem nietylko sztuka, będąca dziełem wytwornego smaku i wysokiej literackiej kultury — jedna z najlepszych w repertoarze Rittnerowskim, jak niemniej także kreacja Adwentowicza, subtelnie przemyślana, mająca piętno intuicyjnego wcielenia się artysty w typ, który mieści się w skali jego środków, choć może nie odpowiada najbardziej umiłowanemu rodzajowi jego silnie dramatycznych kreacyj. To też w roli tej artystyczny pierwiastek uwydatnia się w pełni dopiero w końcowej części dramatu gdy artysta odtwarza wewnętrzną tragedję zawiedzionego w swych złudzeniach sceptyka. Tu jest Adwentowicz w swoim żywiole i grą swą silne wywołuje wrażenie.

Rola doktora w grze p. Jednowskiego była w aktorskiej robocie doskonale do stylu sztuki dostosowaną. Ten zgryźliwy mól książkowy miał indywidualny dobrze stonowany wyraz. Sekretarzem był p. Orwid, który zgodnie z właściwością swego talentu uwypuklał jej strony groteskowe, może cokolwiek kosztem czynnika dramatycznego.

Kobiece role wypadły zupełnie poprawnie. P. Bednarzewska wyglądała w białej sukni bardzo ładnie i wydobyła z roli liryczną jej stronę z głębszym akcentem uczuciowości. P. Hryniewiczówna, która zastąpiła chorą p. Makarczykównę, grała ze zrozumieniem i inteligencją. W drobnej rolce Hani zwróciła na siebie uwagę szczerością akcentów p. Malanowiczówna.

Reżyserja inteligentna zasłużyła na specjalne podkreślenie. W. Pr.

Z życia Polaków we Francji.

Paryż, 17 marca.

(Wiadomości z prowincji. — Konferencje o Polsce w Strasburgu, Metzu i Marsylji — Robotnicy polscy we Francji — Towarzystwo techników polskich. — Dwie wystawy obrazów. — Nowa szkółka polska).

(=) Zacznijmy wyjątkowo wiadomościami z prowincji. Są one nieliczne, ale pomyślne i budzące otuchę. Francuzi coraz więcej zajmują się nami, my sami zaś dajemy im o sobie pracą naszą dobre świadectwo. Mówiąc o zajmowaniu się nami, mam na myśli szerokie koła opinji publicznej, które nie tak łatwo jest skłonić do wyjścia ze sfery własnych wyobrażeń i interesów.

Otóż dnia 28 lutego — wybaczcie to opóźnienie, ale te wiadomości czerpiemy z prasy prowincjonalnej, o którą w Paryżu dosyć trudno — stowarzyszenie „Ligue de l'Alsace Française", pod przewodnictwem p. M. Laugela, urządziło w Strasburgu konferencję o Polsce. Na konferencję przybyło około 800 osób, pomiędzy niemi p. Alapetit, komisarz jeneralny Alzacji i Lotaryngji; jenerał Humbert, gubernator wojskowy Strasburga tudzież p. Peirotès, mer miasta Strasburga. Konferencję wygłosił p. Jerzy Bienaimé.

Nazajutrz mówił p. Bienaimé o Polsce w wielkiej auli Liceum w Metzu. Na tę konferencję przybyła również liczna publiczność, wśród której znajdowali się przedstawiciele władz. Prelegent mówił o budowie państwa polskiego, a wykład swój ilustrował obrazami świetlnemi. Słuchacze zarówno w Strasburgu jak w Metzu, słuchali wykładów z żywem zajęciem i urządzili manifestację na cześć Polski.

W Marsylji, w sali wydziału nauk ścisłych, odbyła się konferencja majora sztabu jeneralnego i byłego profesora szkoły wojskowej w Warszawie Baudouin, pod tytułem „Odrodzenie Polski". Konferencję zagaił p. Estrine, prezydent marsylskiego Towarzystwa geograficznego, poczem zabrał głos dr Nieduszyński, konsul polski w Marsylji, który w słowach serdecznych podkreślił wierną przyjaźń francusko-polską i konieczność zacieśnienia łączących te oba narody węzłów. Następnie, major Baudouin, w przeszło godzinnym, z ogromną swadą wygłoszonem przemówieniu, skreślił całą bohaterską i tragiczną przeszłość naszą, podkreślając specjalnie dzielność, tolerancję i liberalizm, charakteryzujące dzieje polskie. Przechodząc do czasów obecnych, major Baudouin, jako świadek naoczny i uczestnik zwycięstwa sierpniowego, oddał hołd bohaterstwu naszego żołnierza, którego zaparcie się siebie i niezrównany animusz, dopełniły braki w zaopatrzeniu armji.

Robotnicy polscy, skupieni w kilku ogniskach przemysłowych, mimo ciężkiej walki o byt, zajmują się gorąco sprawą narodową. Płyną składki na plebiscyt górnośląski od górników polskich w Carmaux, Cransac, Auge, Aubin, od robotników w fabryce Lorraine Dietrich w Luneville. Są to sumy niewysokie, ale też liczba ofiarodawców jest stosunkowo mała, a wszyscy rozporządzają bardzo skromnemi funduszami. Górnicy polscy w Barlinie urządzili wieczorek w rocznicę powstania r. 1863 z odczytem nauczycielki p. Jadwigi Walachówny, tudzież konferencję z odczytem p. Gałczyńskiego o naczelniku Rzeczypospolitej polskiej.

Na bruku paryskim krzątamy się pilnie. W lokalu stowarzyszenia „France Pologne", 7 rue de Poitiers, (Nord-Sud Solferino) otwartą została wystawa graficzna znanego i cenionego artysty, p. Brandla. Wystawa obejmuje 52 prac graficznych i 4 obrazy (olejne i tempera). P. Brandel zyskał oddawna sławę pierwszorzędnego grafika. Jego akwaforty, to nietylko doskonałe prace pod względem technicznym, to przedewszystkiem poematy i wizje, ryte biegłą ręką rysownika-poety. W tymsamym lokalu mieści się wystawa akwafort, drzeworytów i pejzaży olejnych, utalentowanego artysty-malarza i grafika, p. Karola Mondrala. Wystawa dla tych, którzy znają oddawna i cenią pracę i talent artysty, jest bardzo interesująca.

Założone w r. 1917 Stowarzyszenie techników polskich we Francji, pracuje obecnie nad zgrupowaniem wszystkich inżynierów i architektów Polaków, przebywających we Francji. Stowarzyszenie ma na celu ułatwienie stosunków pomiędzy naszymi technikami na obczyźnie, tudzież pomiędzy Francją a Polską. Mają powstać oddziały poza Paryżem a wśród nich koła dla specjalnych gałęzi technicznych.

Powstały, z inicjatywy Sokoła paryskiego, projekt założenia ogródka i szkółki imienia Szawklisa, dla dziatwy polskiej, jest na drodze do urzeczywistnienia. Stworzone w tym celu komitety pań: honorowy (pani Godek, pani Mathor, hr Orłowska, pani Ratyńska, bar. Taube i hr. Zamoyska), i wykonawczy (panna Kruszewska, pani Milkuszyc, pani Popławska, pani Szeliga i pani Szawklis), jęły się energicznie roboty. Znaleziono lokal dla szkółki w baraku Białego Krzyża bulwar Lannes, około porte Dauphine, przy lasku Bulońskim, gdzie dzieci po lekcjach będą korzystały ze świeżego powietrza, a nawet nauka częściowo będzie mogła się odbywać w lasku.

Sejm zbierze się 26 kwietnia.

Warszawa, 20 marca. (Tel. wł.). Wobec tego, że w myśl warunków, podpisanych w Rydze, **ratyfikacja traktatu pokojowego nastąpić winna w ciągu 45 dni od dnia podpisania układu.** Zebranie się Sejmu w terminie, oznaczonym przez konwent seniorów, to jest **26 kwietnia, wystarczy** całkowicie dla załatwienia tej sprawy. Wbrew doniesieniom niektórych pism, nadzwyczajne posiedzenie Sejmu na dzień 16 kwietnia **zwołane nie będzie.**

O ROZPISANIE WYBORÓW DO SEJMU.

Warszawa, 20 marca. (Tel. wł.). W poważnych kołach politycznych panuje zapatrywanie, że **po zwycięskim dla Polski plebiscycie na** Górnym Śląsku, należy natychmiast rozpisać **wybory do Sejmu polskiego.** Powołanie posłów górnośląskich do Sejmu polskiego **będzie aktem sprawiedliwości wobec Śląska,** z drugiej zaś strony stwierdzi wobec całego świata **całość i jednolitość odrodzonego państwa polskiego.**

PRZYBYCIE SANITARNEJ KOMISJI LIGI NARODÓW DO WARSZAWY.

Warszawa, 20 marca. (Tel. wł.). Komisja Ligi narodów, której celem jest udzielenie polskim władzom sanitarnym pomocy w walce **z durem i innemi epidemjami, przybyła już do** Warszawy. W skład tej komisji wchodzą: dr F. **Norman White,** jako komisarz główny, oraz pułkownik **Gauthier i dr Ludwik Reichman,** jako **członkowie.** Komisja rozpoczęła już urzędowanie.

Gdańsk domaga się żywności od Polski

Warszawa, 20 marca. (Tel. wł.). Jak się dowiadujemy, senat gdański zwrócił się do jenerała **Hackinga** o interwencję w sprawie dostarczenia przez Polskę **żywności dla Gdańska.**

Pretensje te senatu gdańskiego uważać należy za **nieuzasadnione,** ponieważ w myśl układu z dnia 8 września 1920 roku Polska zobowiązała się dostarczyć ilości zboża, potrzebnej do wyżywienia ludności Gdańska i z dostaw tych **wywiązała się Polska w kreślonym terminie.** Gdańsk domaga się obecnie od Polski 270 wagonów **zboża,** twierdząc, że poprzednio wykazane daty **były niedokładne.** Rząd polski dotychczas nie otrzymał dokumentu interwencyjnego ze strony jenerała Hackinga.

Po podpisaniu traktatu w Rydze.

WYJAZD POLSKIEJ DELEGACJI.

Warszawa, 20 marca. (Tel wł.). »Przegląd Wieczorny« donosi z Rygi: Część delegacji polskiej **opuściła już Rygę wczoraj.** Przewodniczący delegacji, **Dąbski,** wyjeżdża z Rygi **we wtorek** i przybędzie do Warszawy prawdopodobnie w piątek. Koła rządowe przygotowują dla wiceministra Dąbskiego **uroczyste przyjęcie.**

ŻYCZENIA Z OKAZJI PODPISANIA TRAKTATU.

Wiedeń, 20 marca (PAT) Wczoraj zjawił się w poselstwie polskiem w Wiedniu prezydent austrjackiego Zgromadzenia narodowego, dr **Weiskirchner, i złożył życzenia z okazji podpisania traktatu pokojowego w Rydze.**

Odnowienie stosunków między Niemcami a Rosją.

Gdańsk, 20 marca. (PAT). Urzędowo donoszą z Berlina: W dalszym ciągu rokowań w sprawie odnowienia i stabilizacji istniejących między **Niemcami a Rosją stosunków,** podpisany będzie w Moskwie tymczasowy **protokół.** Imieniem Niemiec podpisze pełnomocnik ministerstwa spraw zagranicznych, imieniem Rosji komisarz ludowy dla spraw zagranicznych. Protokół ten zawiera pozytywny układ dodatkowy w sprawie ostatecznego rozwiązania kwestji jeńców wojennych, oraz układ, dotyczący praw obu stron.

Rosja wciąż w ogniu powstania

Paryż, 20 marca (East Express). Tutejsze koła rosyjskie otrzymały świeższe wiadomości o powstaniu w Rosji, do którego dał impuls bunt marynarzy w Kronsztadzie, **a które pomimo upadku Kronsztadu nietylko nie wygasło, lecz rozszerza się z coraz większą siłą.** Według tej wiadomości powstała przeciwko władzy sowietów **ludność gubernij nad Wołgą,** paląc wszędzie domy, zajęte przez czerezwyczajki i **mordując komisarzy bolszewickich.** Tatarzy kazańscy i astrachańscy **potworzyli oddziały kawalerji, walczące przeciw bolszewikom.** Partyzanci na Ukrainie pod wodzą atamana Struka **połączyli się ze zbrojnymi włościanami** i walczą w okolicach Kijowa. Teren między Kijowem a Odessą przedstawia obraz **kompletnej anarchji.** Czynne są tam oddziały powstańców pod komendą **przeszło 20 różnych dowódców, walczących każdy na własną rękę.** Między innymi walczy tam podobno jenerał Pawlenko, który ma się znajdować w kontakcie z Petlurą. Te oddziały powstańcze nieraz walczą między sobą. **Miasta przechodzą z rąk do rąk** na czem ludność ogromnie cierpi. Miasta: Olwiopol, Zwinogródek, Balta i Płoskirów są w znacznej części zniszczone. **Przechodziły one 11 razy w ręce różnych uzbrojonych oddziałów powstańczych** wśród krwawych walk. Na miejsce oddziałów kawalerji Budiennego, które częściowo zostały wysłane na północ, nadeszły oddziały jazdy baszkirskiej, walczące po stronie bolszewików.

W guberni czernichowskiej na czele powstańców stoi ataman Romaszko. Po krwawych walkach w pobliżu linji kolejowej zdobył on miasto Konotop. W Rostowie nad Donem miano **zamordować słynnego szefa czerezwyczajki okrutnika Łotysza Petersa.** Komunikacja kolejowa pomiędzy miastem Kurskiem a Moskwą jest przerwana. Wychodzące w Kiszyniewie »Nowoje Słowo« donosi, że **powstańcy zdobyli miasta Jampol i Mohylów nad Dniestrem.** Powstańcze oddziały uzbrojonych włościan zbliżają się do Kamieńca Podolskiego.

Moskwa, 20 marca. (PAT). Wedle ostatnich wiadomości z Petersburga, **bunt w Kronsztadzie został uśmierzony.** Zdobycie Kronsztadu jest w historji wojny **jedynym faktem,** ponieważ wojskom czerwonym **udało się, idąc po lodzie, zająć twierdzę morską, uzbrojoną w wielkie działa.**

WYPARCIE BOLSZEWIKÓW Z ARMENJI.

Londyn, 20 marca. (PAT). »Daily Express« donosi, że, według wiadomości, które otrzymały wczoraj koła oficjalne w Londynie, bolszewicy w następstwie wydarzeń ostatnich dni 15 **zostali kompletnie wyparci i wypędzeni z Armenji.**

WALKI BOLSZEWICKO-TURECKIE.

Londyn, 20 marca. (PAT). Biuro Reutera donosi: **Bolszewicy i Turcy wtargnęli równocześnie do Gruzji.** Walczą oni wzajemnie o posiadanie **Batum.**

Różne wiadomości polityczne.

WYJAZD PREZYDENTA WITOSA. Z Warszawy telefonują nam: Prezydent W i t o s wyjechał do Lwowa na kongres wschodniej grupy P. S. L. Powrót jego do Warszawy nastąpi w poniedziałek rano.

KORESPONDENCI PISM ZAGRANICZNYCH NA G. ŚLĄSKU. Z Bytomia donoszą: W tych dniach przybyli na Górny Śląsk korespondenci następujących pism zagranicznych: »Matin«, »Figaro«, »Petit Journal«, »Intransigeant«, »Petit Parisien«, »Depeche de Toulouse«. »Chicago Tribune«. Przybył również przedstawiciel dziennika japońskiego »Osachi Szimbun«.

O BISKUPSTWO W PELPLINIE. Dnia 14 bm. urządzili hakatyści w Gdańsku zjazd i wiec w sprawie biskupstwa pelplińskiego. Mowcy wiecowi skarżyli się na ogromne, ich zdaniem, niebezpieczeństwo polonizacji, grożące biskupstwu katolickiemu w Pelplinie w razie wyboru biskupa polskiego.

Za zaradczy dla Gdańszczan środek przeciw owemu niebezpieczeństwu polonizacji uznał wiec przyłączenie obszaru w m. Gdańska do biskupstwa warmijskiego. Przedstawiciel Watykanu biskup O'Rourke, Inflandczyk, bawiący w Gdańsku w przejeździe z Rzymu do Kowna, oświadczył na zjeździe i wiecu, że Rzym nie uwzględni żądania Gdańszczan.

DEMONSTRACJE W WEIMARZE. Jak donoszą pisma berlińskie, przedwczoraj 2000 bezrobotnych urządziło demonstrację przed Sejmem. Demonstranci wtargnęli do sali obrad i zajęli miejsca na trybunie dla mówców. Wezwana policja usunęła demonstrantów z sali, a tymczasem wysłana przez nich do ministra stanu Banderta delegacja, wszczęła widocznie w biurze ministra awanturę, gdyż minister Bandert został zraniony. Co się działo w biurze ministra, który jest socjalistą, dzienniki nie podają.

Po tem tajemniczem zajściu nastąpiło drugie zajście dosyć dziwne, którego jednakże nie wyjaśniają telegramy. Mianowicie na placu Targowym odbywało się zgromadzenie celem zaprotestowania przeciwko zarządzeniom koalicji. Między uczestnikami tego zgromadzenia a [illegible] wywiązała się walka, której dopiero silny oddział policji kres położył.

DEMOBILIZACJA W RUMUNJI. Wedle wiadomości nadeszłych z Bukaresztu, dziennik urzędowy ogłosił rozporządzenie co do zmniejszenia armji rumuńskiej do stanu pokojowego. Rozbrojenie ma nastąpić w przeciągu kwietnia.

WIDOKI EKSPORTU Z POLSKI DO RUMUNJI. W Rumunji istnieje znaczne zapotrzebowanie wyrobów z działu papierowego, oraz piśmiennego, które mogłyby być pokryte w Polsce. Przedewszystkiem odczuwa się tam brak bibułek do wyrobu ksiąg kopjowych, wszelkiego rodzaju papierów listowych, ale nie konfekcjonowanych, ponadto piór, pluskiewek, atramentu, tasiem do maszyn do pisania i kałamarzy szkolnych. Rumunja posiada natomiast znaczną ilość papieru karbowego. Wobec braku dowozu ołówków niemieckich oraz niepojawienia się tam amerykańskich, ołówki polskie mogą tam liczyć na zbyt. Najpoważniejszym odbiorcą w Rumunji jest T. A. Sovej et Co Bukarest, Calea Victoriei 21, które reflektują na transporty wagonowe. Drugą poważną firmą jest T. A. Actiunea Economica a Romaniei, Bukarest, Bd. Bratianu 24.

STRAJK W KARWINIE. Wczoraj po południu rozpoczęli górnicy karwińscy strajk częściowy na szybie Barbary. Żądają oni podwyżki płac.

Z TARGOWICY KRAKOWSKIEJ. Od 12 do 18 b. m. spędzono na targ bydła rogatego 740, cieląt 1223, nierogacizny 1228, razem 3191 zwierząt. Płacono za jeden cetnar metryczny żywej wagi: buhaje od 6000 do 11500 mk., woły od 8000 do 13000 mk., krowy od 6400 do 10000 mk., jałownik od 6200 do 11000 mk., cielęta od 6050 do 11000 mk., nierogaciznę od 13000 do 18000 mk., bitej wagi nierogaciznę od 17000 do 24000 mk. Ze spędzonych na targ zwierząt sprzedano: na konsumcję miejscową 3168 sztuk, na konsumcję innych gmin kraju 23 sztuk. Ceny powyższe obliczono bez opłaty akcyzowej. W porównaniu ze spędami w przeszłym tygodniu było więcej 25 sztuk bydła, 269 cieląt, 215 nierogacizny, razem 529.

Miljonówka.

We wczorajszem losowaniu 4% premjowej pożyczki państwowej wygrana miljona marek padła na Nr 0,050.262. Numer ten został wysłany do Poznania.

Dział ekonomiczny.

Z RADY PRZYBOCZNEJ GEN. I DELEGATA. Ze Lwowa donoszą: Dnia 14 b. m. odbyło się we Lwowie, pod przewodnictwem jen. delegata rządu, dr Gałeckiego, posiedzenie jego Rady przybocznej, w którem wzięli udział: p. poseł inż Bryl, poseł dr Bardel, Giza, dr Kuś, poseł dr Matakiewicz, wiceprezydent m. Lwowa Obirek, Padło, prof. Rymar, dr Tertil, Wasung, oraz referenci.

Okręg. insp. pomocy rolnej we Lwowie, prof. Janowski, przedłożył sprawozdanie z akcji uruchomienia gospodarstw we wschodnich powiatach Małopolski i zagospodarowania odłogów. Brak zboża siewnego, inwentarza martwego i żywego, powoduje niestety pozostawienie wielu obszarów odłogiem. Uchwalono rezolucję, skierowaną do rządu, o urzeczywistnienie zamiaru wysyłki 1300 wagonów zboża siewnego dla wschodnich powiatów Małopolski.

Z okazji omawiania sprawy tworzenia województw, podniesiono kwestję braku mieszkań dla funkcjonarjuszy państwowych i uchwalono odpowiednią rezolucję, domagającą się od rządu centralnego kredytów na budowę domów.

Odbudowa kraju była przedmiotem obszernej dyskusji, poczem powzięto uchwałę, aby rząd wyasygnował tak wysokie kredyty na ten cel, aby cała akcja odbudowy mogła być w ciągu 5 lat ukończoną.

Popołudniowe posiedzenie poświęcono sprawom aprowizacyjnym, a w szczególności wyżywieniu ludności do nowych zbiorów, dostarczenia jej na święta białej mąki, zaopatrzenia w towary tekstylne i t. d.

Dłuższa i bardzo ożywiona dyskusja została zakończona powzięciem całego szeregu wniosków, domagających się od rządu rewizji rozporządzeń, ograniczających wyrób i konsumcję niektórych artykułów żywności, zniesienie taryf maksymalnych na artykuły żywności i t. p.

»ODZIEŻ« AKC. ZAKŁADY ODZIEŻOWE S. A. powstaje w Krakowie z kapitałem 25 miljonów marek. Spółka powstaje z inicjatywy Polskiego Towarzystwa Handlowego T. A. w Krakowie, oraz Ziemskiego Banku Kredytowego we Lwowie.

CENA SKÓRY W KRAKOWIE. Tendencja cen i popyt są bardzo słabe. Kilo skóry podeszwowej, krzyżowej kosztuje 100 mk., a półskóry 60 do 80 mk. Skóra blankowa brunatna 65, czarna 60 mk. Skóra transmisyjna od 80 do 110 mk. Skóry miękkie: wołowe, czarne 17 mk. za kwadrat, kolorowa 32 mk. Skóra surowa, cielęca od 10 do 12 mk. za funt. Kozia od 65—75 mk. za sztukę. Zajęcza skórka (towar zimowy) od 8 do 11 marek.

SPRAWA MAŁOPOLSKICH TERENÓW NAFTOWYCH. (E. E.) W Paryżu oczekiwany jest przyjazd przedstawiciela skarbu polskiego, który przedłoży kontrpropozycje w sprawie małopolskich terenów naftowych.

Wiadomości giełdowe.

Z GIEŁDY KRAKOWSKIEJ. Horoskopy wielu, iż w razie zwyżki marki polskiej, skutkiem korzystnych dla Polski wypadków politycznych, nastąpi w papierach przemysłowych i handlowych baissa — nie sprawdzają się. W przeciwieństwie do giełdy warszawskiej, która zareagowała spadkiem walorów, także i na wczorajszem zebraniu giełdy krakowskiej panował mimo dalszego spadku obcych walut i dewiz w papierach dywidendowych ruch żywy; dokonywano liczniejszych transakcyj po kursach zwyżkowych od 100—25 punktów, lub niezmienionych. Utrzymały się: »P. T. H.«, »Parowozy II em.« »Trzebinia« [illegible] i »Siersza górnicza«. Zniżki od 100—25 punktów wykazują »Żegluga polska«, »Polska Nafta« i »Elektrownia w Sierszy«. W innych brak obrotów.

Z akcyj bankowych obracano tylko »Ziemskim Bankiem Kredytowym« po 730, z lokacyjnych 4½% listami zastawnemi Banku Małopolskiego po 97'50.

Dolary spadły o dalsze 35 punktów, franki francuskie o 4, renta walut i dewiz bez zmiany.

CEDUŁA KURSOWA GIEŁDY KRAKOWSKIEJ z dnia 19 marca 1921.

	ofiar.	żąd.
Polski Bank Przemysłowy	550'—	650'—
Bank Hipoteczny	630'—	740'—
Pańs. Małopolski	750'—	800'—
Ziemski Bank Kredytowy	700'—	775'—
Transakcja		730 —
Powszechny Bank Kredytowy S. A.	200'—	—' —
Bank Związku spółek zarobk.	4200'—	4600'—
Polskie Tow. handlowe	1075'—	1175'—
Transakcja	1150'—	1190'—
Handl. Spółka akc. »Impex«	600'—	650'—
Transakcja	620'—	625'—
»Polski Glob«	1900'—	2100'—
Transakcja		2000'—
Żegluga Polska	750'—	850'—
Transakcja		800'—
Zieleniewski	6900'—	7300'—
Warsz. Ska akc. bud. parow. I em.	4000'—	4400'—
Warsz. Ska akc. bud. parow. II em.	2200'—	2500'—
Transakcja	2425'—	2325'—
»Lemiesz« fabryki masz. roln.	5300'—	5700'—
»Trzebinia« fabr. masz. i narz. rol.	3000 —	3300'—
Transakcja	3200'—	3100 —
»Automotor« fabryka samochodów	2100'—	2300'—
»Górka« fabryka cementu	8300 —	8600'—
Gal. akc. zakłady górn. Siersza	5600'—	5900'—
Transakcja		5750'—
»Tepege« Tow. dla przedsięb. gór.	8000'—	8300'—
Polska Nafta	3100'—	3300'—
Transakcja		3150'—
Elektrownia w Sierszy	1700 —	1900 —
Transakcja	1850 —	1800'—
»Orkan« T. A	3800'—	4000'—
»Pezet« powsz. zakłady bud.	1200'—	1300'—
Transakcja	1250'—	1200'—
Fabr. przetw. tłuszcz. w Trzebini I em.	2700'—	2900'—
»Krakus« zjed. fabr. przetw. wyst.	3700'—	3900'—
Fabryka porcelany w Ćmielowie	3700'—	3900'—

Waluty i dewizy:

	Kup.	sprz.	czeki	
Dolary St. Zjedn.	740 —	775'—		
Franki francuskie	54 —	56'—	55'—	58'—
Franki szwajc.	120'—	140'—		
Marki niemieckie	12'—	13'—	12'50	14'—
Korony austr.	115 —	120'—	120'—	125'—
Korony czeskie	10'—	11'—	11'—	12'—
Lei rumuńskie	10'—	11'—		
Liry włoskie	27'—	31'—		

GIEŁDA WARSZAWSKA z 19 bm.: Oblig. m. Warszawy z 1917 za 100 mk. trans. 107'50, żądano 108'50, poszukiwano 105, listy zastawne 4½% ziemskie za 100 mk. trans. 92—94, żądano 95, poszukiwano 91, 5% m. Warszawy trans. 328—322'50, żądano 335, poszukiwano 326.

Waluty: Dolary Stanów Zjedn. gotówka sprzedaż 775, kupno 760, franki francuskie gotówka sprzedaż 56'75, kupno 55, marki niemieckie gotówka trans. 12'60, sprzedaż 12'60, kupno 12'25, ruble dumskie 1000: trans. 75'50—78, ruble dumskie 250: trans. 50—65.

Akcje warszawskie: Bank dyskontowy w Warszawie 2300—2350, Bank handlowy warszawski 10 emisja 1500, Kredytowy warszawski 1—3 emisja 2700, 5 emisja 2525, Lilpop-Rau-Lewenstein 2000—3200—3100, Rudzki 19000—21200, Starachowice 10200—11120, Tow. zakładów żyrard. 32000—35800, Żegluga 1—3 emisja i 4 emisja 2200—2425, Borkowski 2700—3200, Bracia Jabłkowscy 2000—2350, Firley 2800—2900, Warszawska fabryka cukru 2100—3550, Ostrowieckie zakłady 8600—8850—8700, Kijewski, Szolz i Ska 3600—3750—3700. Zawiercie 29800—31500.

GIEŁDA CZESKA z 19 bm.: Berlin 121, Warszawa 8'75, marka niemiecka 121, marka polska 7'75.

GIEŁDA NIEMIECKA z 19 bm.: Dolary 61'15, belgijskie 453, funty 243'25, francuskie 437'50, polskie 7'25, włoskie 247'50, czeskie 81'55, austr. stare 13'40, stemplowane 10'57½, rumuńskie 84'40, szwajcarskie 1068'75, Amsterdam 2145'35, Bruksela 451, Chrystjanja 999, Kopenhaga 1073'90, Sztokholm 1423'55, Helsingfors 158'55, Włochy 250'95, Londyn 243'75, Nowy York 62'05½, Paryż 439'05, Szwajcarja 1078'90, Hiszpanja 863'10, Wiedeń stemplowany 17'73, Praga 82'25 Budapeszt 17'68.

GIEŁDA SZWAJCARSKA z 19 bm.: Berlin 9'75, Holandja 198'75, Nowy York 576'50, Londyn 22'57, Paryż 40, Medjolan 23'40, Bruksela 42, Kopenhaga 99, Sztokholm 131, Chrystjanja 92, Madryt 80'75, Buenos Aires 212, Praga 7'30, Budapeszt 1'67½, Zagrzeb 4, Bukareszt 8, Warszawa 0'65, austr. stempl. 1.

BESSA NA GIEŁDZIE WARSZAWSKIEJ. Z Warszawy donoszą nam: Od kilku dni zapowiedziane podpisanie pokoju w Rydze zaniepokoiło paskarzy. Objawia się to, jak podają dzienniki, na papierach wartościowych i walorach. Wynikiem tego była bessa na giełdzie, która wczoraj zamieniła się w formalny popłoch. Kursy w ciągu dni ostatnich spadły o 30%; spodziewany jest dalszy spadek.

Odpowiedzialny redaktor:
MICHAŁ KONOPIŃSKI.
Wydawca:
RUDOLF OSMAN.

Magazyn ubiorów męskich

HOJTASZ i WOŁKOWICZ

Kraków, ulica Podwale 5

otworzył 1814 3 4

DZIAŁ DLA PAŃ

Wykonuje płaszcze i kostjumy damskie według najnowszych modeli i żurnali pod kierownictwem znakomitych fachowców

---

WYDAWNICTWA AKADEMJI HANDLOWEJ W KRAKOWIE.

Opuścił prasę podręcznik szkolny

KORESPONDENCJA KUPIECKA

M. Passakasa, A. Żabińskiego, prof. Akademji handlowej w Krakowie.

Cena egzemplarza 220 Mk.

Zamówienia i ekspedycja (za zaliczką) we firmie:

M. Passakas i Sp., Kraków, plac Marjacki 9.

Do nabycia we wszystkich księgarniach. 1559 2 3

W WIELKIM WYBORZE

pończochy damskie i dziecięce, skarpetki męskie i dziecięce, rękawiczki, sznurowadła, nici, jedwabie, guziki modne i rogowe — polecają 1567 2 3

Wiesław Szajdakowski i S-ka

Kraków, ul. Szczepańska L. 11.

Dla Kółek rolniczych większy opust.

Kostjumy

płaszcze, suknie wykonuje solidnie po umiarkowanych cenach z własnych doborowych i dostarczonych materyj 1734 1 2

Pierwszorzędna pracownia krawiecka

Jana Stano, Kraków, ul. Smoleńsk 17.

TEREN FABRYCZNY

z torem przemysłowym

lub możnością zbudowania toru, 10—20 morgów, w obrębie Wielkiego Krakowa lub najbliższej okolicy, **poszukiwany.**

Zgłoszenia z podaniem położenia, rozmiarów, ewentualnie planu, jakoteż ceny **do Ziemskiego Banku kredytowego, Kraków, ul. Szczepańska 1.**

1502 3 3

Na Święta!

Nadszedł świeży transport kapeluszy damskich i przyborów modniarskich do firmy: 1576 2 2

„HELENA“

Kraków, ul. Florjańska 53.

Wielki wybór! Wielki wybór!

Naświęta

STAROPOLSKI MIÓD

„ZAGŁOBA“

w oryginalnych butelkach

poleca 1604 2 3

FABRYKA MIODU „ZAGŁOBA“

Kraków-Podgórze, Rynek 12.

Ubrania, raglany, zarzutki

wykonuje według najnowszych żurnali

firma 1313 3 4

HOJTASZ i WOŁKOWICZ

Kraków, ulica Podwale L. 5.

Pierwszorzędne wykonanie. Najnowszy krój.

Nie trać więcej tynfy, czyść Erdalem swoje buty

Erdal będzie ci wdzięczny

I sił więcej nie straci.

Erdal

czarny — żółty — bronzowy — biały.

Reprezentacya na Polskę

JÓZEF LAX I SYN,

Kraków, Zwierzyniecka 6

257 8 12

Bienenzucht i Spółka

Wieden, VI., Gumpendorferstrasse 35

polecają wszelkie

surowce do wyrobu szczotek i pędzli

jakoto: 1513 3 3

korzeń ryżowy, fibris, piasawę, bassinę, szczeć chińską i t. p.

po cenach najprzystępniejszych.

Telefon 5708. Rok założenia 1863.

I. przemyska elektro-mechaniczna

fabryka wyrobów papier., art.-reklamowych

— połączona z własną drukarnią — 1678 2 2

Eljasza Królika w Przemyślu

Mickiewicza 41 Podjazdowa 1

poleca

Worki korzenne Serwetki papierowe Woreczki dla aptek i cukierń	Woreczki do wypłat tygodniowych	Papier do pakowania Artykuły reklamowe Opakowanie na herbatę, kawę i t. d.

Magistra farmacji

poszukuje apteka Ettingera we Lwowie.

1725 1 3

Zgubiono kartę zwolnienia

na nazwisko Filip Marzec w Boleniu. — Kartę tę unieważnia się.

1728

Skradziono mi

16 marca kartę zwolnienia na nazwisko Fischel Richter, którą się unieważnia, oraz akt ślubny. 1744

Auto 4-osobowe

dwucylindrowe, 12 HP, bardzo dobre, nowe gumy z rezerwą, natychmiast do sprzedania. Adres wskaże Ziemnicki, Trzcinia. 1743 1

Srebrne tace

styl Ludwika XVI, małe i większe lichtarze antyczne, cukiernice, serwis kawowy antyk, francuski zegar bronzowy, perskie dywany itp. do sprzedania: Czosnek, Kraków, ul. Zielona 23, parter. 1742 1 2

Potrzebna jest

młoda, uczciwa, energiczna osoba z praktyką, do obsługi gości. Kaucja wymagana. Warunki na miejscu. Zgłoszenia: Kantyna kolejowa, ul. Pawia 13. 1736

CZEKOLADY
CUKIERKI
TOWARY KORZENNE

poleca hurtownie i częściowo

B. GROSS

Kraków, Grodzka 59.

1735

Zgubiono

kartę zwolnienia na nazwisko Klemp Antoni, Myślenice. Kartę tę unieważnia się. 1737

Samodzielnej korespondentki polsko-niemieckiej oraz pomocniczego personalu biurowego poszukuje reprezentacja rafinerji nafty w Limanowej, Kraków, ul. Pijarska 2, II p. Osobiste zgłoszenia z piśmienną ofertą, między godz. 11—12 przed południem. 1729 1 2

Otwieram Kurs języka angielskiego

metodą Berlitza. Udzielam też lekcyj oddzielnych. Zgłoszenia: Miss Joe, ul. Krzywa 5, I p., od godz. 10—12 przed południem i od 3—6 po południu. 1730 2 2

3 gęsi

amerykańskie, wielkie, do sprzedania. Ul. Lubicz 2 (pałac w ogrodzie, parter prawy). 1709

Pracownia wyrobów kościelnych

poszukuje osób do szycia ornatów, bielizny kościelnej, do haftów, koronek, różańców, szkaplerzy. Osoby fachowe znajdą zaraz zajęcie. Dla pragnących wyszkolenia otwiera się kurs. Zgłoszenia: ul. Krowoderska l. 19, przy klasztorze SS. Wizytek, od godz. 10—1 i od 4—6.

1665 2 2

ZIEMNIAKI POZNAŃSKIE

z państwowego przydziału dla miast i konsumów, w cenie około Mkp. 400·— za 100 kg

poleca 1747 1 3

APROWIZACJA MIAST

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością

Kraków Pałac Spiski.

Ważne dla P. T. Kupców, składnic i Kółek rolniczych, dla aptek i drogueryj!

Mydło toaletowe i lecznicze — Woda kolońska — Woda do ust Tlenol
Proszek do zębów — Płyn na włosy „Bayrum“ — Perfumy i t. d.

słynne z pierwszej jakości, wyrobu chemicznej fabryki „Tlen“ we Lwowie — ponadto

NADESZŁY JUŻ NOWOŚCI WIOSENNE I LETNIE

1) **DZIAŁ BŁAWATNY:** Materje na kostjumy i ubrania męskie, płótna białe i kolorowe, zefiry;
2) „ **GALANTERJI MĘSKIEJ:** Bielizna, pończochy, skarpetki, rękawiczki, swetery, obuwie;
3) „ **DROBIAZGÓW;**
4) „ **PRZYBORÓW SZKOLNYCH;** 1538 4 6
5) „ **PRZYBORÓW SZEWSKICH;**
6) „ **GOSPODARCZY:** Wszelkie odmiany szczotek ryżowych, pasta i czernidło do obuwia;
Brzytwy i maszynki „GILETTE“ oryginalne amerykańskie

poleca hurtownie

DOM HANDLOWY FRANCISZEK WOJAS

JENERALNA REPREZENTACJA LWOWSKIEJ FABRYKI „TLEN“
KRAKÓW, ULICA ŁOBZOWSKA L. 12—14.

Zamówienia pocztowe uskutecznia się odwrotnie. Zamówienia pocztowe uskutecznia się odwrotnie

---

Wielkopolska huta miedzi w Poznaniu

Biuro centralne: ulica Grottgera l. 5
przez swe zastępstwo na Małopolskę

Towarzystwo techniczne „TETA“, Sp. z o. p.
we Lwowie, ul. Sykstuska 44

poleca

każdą ilość blachy mosiężnej i miedzianej w różnych grubościach

Przyjmuje również 1679 1 3

łomy mosiężne i miedziane do przerafinowania.

Kupuje łom miedziany i mosiężny.

Chevreaux „Grison“

Niniejszem zawiadamiamy Szan. Klijentelę, iż

DOM HANDLOWY MICHAŁ RÓG

w Warszawie **Leszno 13**

jak poprzednio, tak i nadal jest **wyłącznym reprezentantem**

firmy naszej na całą **Rzeczpospolitą polską, włączając Galicję i Poznańskie.**

ANCIENS ETABLISSEMENTS
A. COMBE & FILS & CIE, PARIS.

Powołując się na powyższe, zawiadamiam, iż dla wygody Szan. Klijenteli zaopatrzyłem swój skład w duży wybór **CHEVREAUX** firmy **„GRISON“ czarnych i kolorowych, BOXCALFÓW** marki **„JOSEPH RIBES“**, jak również **SKÓR PODESZWIANYCH w połówkach i kruponach** i uprzejmie proszę z wszelkiemi zamówieniami zwracać się **bezpośrednio** do mnie.

DOM HANDLOWY MICHAŁ RÓG
w Warszawie, Leszno 13. — Telefon 19—94.

1683

ORYGINALNE POLSKIE WÓDKI

do zakąsek

— mocne a łagodne —

B. KASPROWICZA

w Gnieźnie — Oddział w Poznaniu.

Jeneralne reprezentacje na Małopolskę:

„KOMPAS“

POLSKIE BIURO MIĘDZYNARODOWEGO HANDLU

Kraków, Smoleńsk 16 — Lwów, Hotel Europejski.

SOPLICA STARKA
BOHUN STARKA Prawdziwe starki gnieźnieńskie
REKORD STARKA
SWAT SIWUCHA smak żytniówki
ŻUBRÓWKA
NIMROD wódka na polowanie
DERNIAK ------------ **WHISKY POLSKIE**
KOKOSZNIK **ALEMBIKOWA** z przysmakiem
BOJAN smak bałkańsko-słowiańskiej śliwowicy
OPATO GORZKA smak angielskiej gorzkiej
BOJAR kryształowo biała z przysmakiem
RYBAŁTÓWKA smak holenderskiego Génévre

1493 2 3

W Drukarni Literackiej w Krakowie, ul. Jagiellońska L. 10. / Redaktor odpowiedzialny [illegible]